

ዝክረ ነብይ!!

/ብደራስን ጋዜጠኛን ፀጋይ ሓድሽ/

ዝኸውን ዝትንትን፣ዝተንበዮ ጋህዲ ክኸውን ለይትን ቀትርን ከይተሓለለ ብሳይነሳዊ ሜላ ተንቲኑን ተጠቂሙን ንረብሓ ብዙሓት ኣቐዲሙ እናሰርሐ፣ብዝርሐ ሚሊዮናት ብኹለ መዳዩ እናሓለፈሎም ሪኡ ግናኸ ዝተርፎ ከምዘሎ ክሳብ ዕለተ ሕልፈቱ እናሓሰበ ዝተሰወአ ነብይ መለስ ዜናዊ መስዋእቱ ምስተሰምዐ፣ብዘይቃልዓለም ኣምሪሮም ዝሕንዝሕ ካብ ዝነበዑ ብሚሊዮን ዝግመቱ ኢትዮጵያውን ሓደ ነይረ።ኩለንተናዊ ጀግንነቱ ግና ብንብዓት ጥራሕ ክገልጾ ስለዘይተርአየኒ ኣክታቲለ ክልተ ግጥምታት ዕሒፊ ንድሕረ ገፅ ዓይጋ ሓዊሱ ኣብ ዝተፈላለዩ ፊደሎታትን ማሕበራዊ ድሕረ ገፃትን ክስማዕን ክንበብን ገይረ።እስቲ ከዘኻኸረኩም፡-

መለስ ጠማቲ

ን40፣50 ዓመታት

ኣማቲ፣

“ብህርፋን መንበር ምጉጅጃል

ምምንጣል፣ምቅንፅዓል ምቅትታል

ዘበት ኮይኑ ኣብቂፀ

መናእሰይ ተመራመሩ ብኸቐፀ

ንኣያታትኩም ክትትክኡ፣”

ዝበላ ኣብታ ዓይና

እኒሀት ጋህዲ ኮይና፣

ወርቂ ኣልማዝና ኣቦ-መንቃሕቲ

ኣፍ ኣፍሪካ ዓለማዊ ሃብቲ፣

ኣብ ግድብ ህዳሰ ህልው እዩ ኣሰሩ

ኣብ ነብሲ ወከፍና ዕላምኡ ኣንቢሩ

መለስ'ማ ኢይሞተን ሰማእት'ዩ ንሓዋሩ፤

/ነሐሴ 15/2004 ዓ.ም/

ጠቂቅ አለኹ። ቅያ ኩለመዳያዊ ጀግንነት ነብይ መለስ ዜናዊ ተዘንትዩ ዝውዳእ ኣይኮነን። ነብይ መለስ እዛ ቅድሚኡ ኾነ ካብ ስርዓታት ጃንሆይን ደርግን ኣትሒዛ ብድሕረትን ድንቁርናን ትልል ዝነበረት ሃገር ብብልሒ ኣመራርሕኡ ብብዓመቱ በዓል ክልተ ኣሃዝ ዕብዮት ናብ ተመዝግቦሉ ብርኪ ኣበዓሉዎ።

ብምኽንያት ለካቲት 11/2005 ዓ.ም ዩኒቨርሲቲ መቐለ ታሪኻዊ ዘተ ኣካይዱ ነይሩ። ኣብ'ቲ ዘተ መመያጢ ዕሑፍ ዘቐረቡ ሓደ ሙሁር ካብ ዝበልዎ ክጠቅስ፤

“...ኣብ 1977 ዓ.ም ከቢድ ሓደጋ ድርቂ ኣባና ጥራሕ ዘይኮነስ ኣብ ሃገረ ኣውስትራሊያ ተኸሲቱ ነይሩ። ይኹን እምበር ዝኸፍኦ ሓደጋ ከየብፀሐ ተቐግሪኦምዎ። ኣብ ሃገርና ብሰንኪ ዘጋጠመ ሓደጋ ድርቂ ግን ልዕሊ ሓደ ሚሊዮን ህዝቢ ሃሊቑ። ካብ ትግራይ ጥራሕ ልዕሊ 750 ሺሕ ህዝቢ ተሰዲዱ። ሎሚ እዚ ነበረያ ነበረ ኮይኑ ብታሪኻውነቱ ተሰኒዱ ዳግም ንኸይምለስ ከም መምሃሪ ንጥቀመሉ ኮይኑ ኣሎ። ዘበነ ድርቂ ሰጊርናዮ ሎሚ ምስፍሩሕ ትምህርቲ ካብ'ቲ ብ 66 ዓ.ም ኣብ ኣዲስ ኣበባን ዙሪያኣን ተሓፂሩ ዝነበረ ወፅዮ ናብ መላእ ሃገር ሰፊሑ። ኣስታት 21 ሚሊዮን ተምሃሮ፣ ዝም ተምሃሮ ዘምህሩ ልዕሊ ፍርቂ ሚሊዮን መምህራን ኣብ መኣዲ ትምህርቲ ይርከቡ። ካብ ሕድሕድ ኣርባዕተ ብር በጀት እዛ ሃገር እታ ሓንቲ ብር ንግልጋሎት ትምህርቲ ትውዕለሉ ግዜ በዓላናዮ ኣለና።

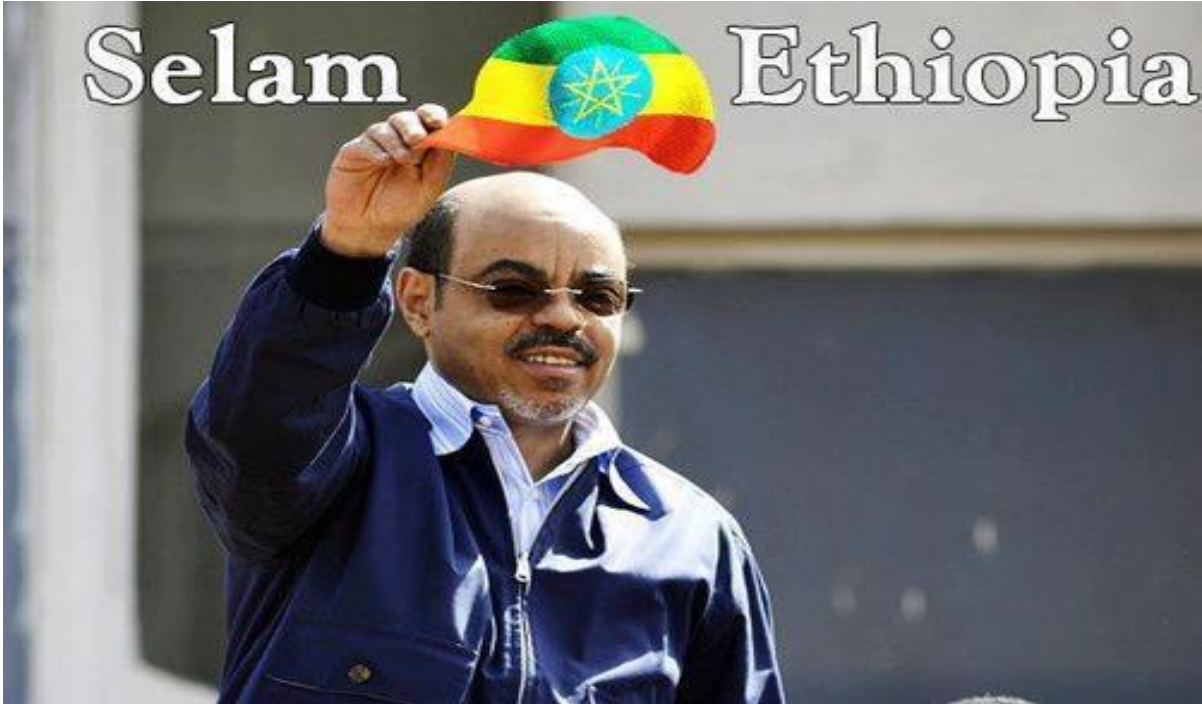
ኣብ'ታ ትምህርቲ ክትመሃር ገይፅን ዕድሎትን ተገይሩ ዝቐፀላ ዝነበረት ትግራይ ኣብ ዝሓለፉ 10 ዓመታት ጥራሕ ልዕሊ 1 ሺሕ ኣብያተ ትምህርቲ ተኸፊተን፣ ብኣጠቓላሊ ስሩዕ ናይ ምምሃርን ምስትምሃርን ከይዲ ይህባ ኣብ ዘለዎ 3 ሺሕ ኣብያተ ትምህርቲ ልዕሊ 1 ሚሊዮን ተምሃሮ ትግራይ ሎሚ ዝተመዝገበ ለውጢ እናስተማቐሩ ፅባሕ ንዝግትርዎ ኣንፀባራቂ ለውጥን ዓወትን እናቋመቱ ይመሃሩ ኣለው። እዚ ኣብ ዝሓለፉ 22 ዓመታት ዝተመዝገበ ዓወት ብኣመራርሓ ነብይ መለስን ውድቡን ምዃኑ እሙን እዩ።...” ዝብል ሓሳብ ይርከቦ በቶም ካብ ላዕለዎት ሙሁራት ዩኒቨርሲቲ መቐለ ሓደ ዝኾኑ ሙሁር ንምይይጥ ዝቐረበ ዕሑፍ።

ነብይ መለስ ንኹልና ሕልሚ ዝመስለና ዝነበረ ምዕባሊ መሰረተ ልምዓት ኣቐረቡ ጋህዲ ዝገበረልና መሃንዲስ ስልጣን እዩ። ነብይ መለስን ውድቡን መንግስቱን ኣብ መሰረተ ልምዓት ካብ ዘገናፀፉና ፀጋታት ንገሊኦም ክጠቅሱ። ቀጺለ ዘቐርቦ መረዳእታ ሓምለ /2004 ዓ.ም ብእሙን ፍልፍል ሓበሬታ ዝቐረበ ምዃኑ ኣቐዲመ ክገልፅ እፎቱ። መለስን ውድቡን መንግስቱን፡-

- ብልፅጊ 81 ቢሊዮን ብር በጀት ኣብ ከይዲ ህንፃት ዝርከብን 6 ሽሕ ሜጋዋት ሓይሊ ኤሌክትሪክ ናይ ምምንጫው ተኸእሎ ዘለዎ ግድብ ህዳሰ ተሊሞም ዘጀመሩ፤
- ኣብ ክልል ኦሮምያ ዝህነፅ ዘሎ ፕሮጀክት ግድብን ልምዓት መስኖን ኦርጅ ደዴሳ ብልፅጊ 825 ሚሊዮን ብር ክጅመር ዝኸኣሉ፤
- ኣብ ክልላት ኣምሓራን ቤኒሻንጉል ጉሙዝን ብኣስታት 1 ቢሊዮንን 225 ሚሊዮን ብር ኣብ ከይዲ ህንፃት ዝርከብ ፕሮጀክት ዝተዋደደ ሃብቲ ልምዓት ማይ ጣና በለስ ዘጀመሩ፤
- ኣብ ክልል ኣምሓራ ብልፅጊ 1 ቢሊዮንን 336 ሚሊዮንን ብር ኣብ ከይዲ ህንፃት ፕሮጀክት ህንፃት ግድብ ርብ ክጅምር ዝኸኣሉ፤
- ኣብ ክልል ኣምሓራ ብልፅጊ 2 ቢሊዮንን 451 ሚሊዮንን ብር ከይዲ ህንፃት ዝርከብ ፕሮጀክት ግድብን መስኖን መገጭ ዘጀመሩ፤
- ብዝላዕሊ በጀት ዝተሃነፀ ፀገም ሕፅረት ፅሩይ ዝስተ ማይ ከተማ መቐለ ብዝንኣድ መልክዑ ኣብ ምቕላል ዝርከብ ፕሮጀክት መስተ ማይን ሳኒቴሽንን ከተማ መቐለ እንትካየድ ዝመርሑ፤
- ልዕሊ 676 ቢሊዮንን 948 ሚሊዮንን ብር ተመዲቡሎም ኣብ ከይዲ ህንፃት ዝርከቡ 793.5 ኪሎ ሜትር ንውሓት ዘለዎም ኣስፋልት መንገድታት ኣብ ክልል ኦሮምያ ዝርከብ ሞጅ-ኣረርቲ-ጎዶ-ባኩ፣ጎቤንሳ-መተሃራ-ግንደበር፣ባኩ ነቀምት፣ኣብ ትግራይ ዝርከቡ ዛሬማ-ማይፀብራ-ሸረ-እንዳስላሰ፣ሸረ-እንዳስላሰ ደደቢት፣ደደቢት ዓዲረመፅ፣ዓዲረመፅ ደጀና ዳንሻ፣ ኣብ ክልል ህዝብታትን ብሄር ብሄረሰባትን ደቡብ ዝርከቡ ኣላባ-ኣለም ገበያ-ውልባረግ፣ኣርባ ምንጭ-ሳውላ(በልታ)፣ኣብ ክልል ዓፋር ዝርከብ ኣብዓላ-ሻጉቤ መንገድታት ጋህዲ ዝገበሩ፤
- ኣብ ዩኒቨርስታት ኣዲስ ኣበባ፣ጅማ፣ድሬዳዋ፣ወሎ፣ቡሌሆራ፣መቱ፣ሆሳፅና ብልፅጊ 441 ቢሊዮንን 204 ሚሊዮንን ብር ዝካየድ ዘሎ ናይ ምስፍፋሕ ስራሕቲ ዝመርሑ፤
- ብልፅጊ 126 ቢሊዮንን 309 ሚሊዮንን ብር ዝካየድ ዘሎ ህንፃት ፕሮጀክት ሸኮር ኦሞ ኩራዝን ጣና በለስን ዘጀመሩ፤
- ብልፅጊ 224 ቢሊዮንን 137 ሚሊዮንን ብር ዝካየድ ዘሎ ናይ ህንፃት መዕርፎ ነፈርቲ ጅማን ኮምቦልቻን እንትጅመርን እንትካየድን ዝመርሑ፤
- ብልፅጊ 5.6 ቢሊዮን ብር ህንፃቱ ዝካየድን ኣብ ምዝላምን ዘሎ ህንፃት ሓበራዊ መንበሪ ኣባይቲ ዝመርሑ፤

እዛ ሃገር እቶም ዝተገልፁን ብርክት ዝበሉ ዘይተገለፁን ዳርጋ ኣብ ዝሓለፈ ሓደ ክፍለ ዘበን ክህነፁ ዘይካኣሉ መሰረተ ልምዓታት ኣብ ሒደት ዓመታት ክትውንን ስጡምን በሊሕን ኣመራርሓ ዝሃበ እዩ ነብይ መራሒ መለስ ዜናዊ፡፡ቅያ ኩለመዳያዊ ጀግንነት ነብይ መራሒ መለስ ዜናዊ ተዘንትዩ ዝውዳእ ኣይኮነን፡፡

ቅድሚያ 16 ዓመታት አብ መፅሄት አሰር (ሎሚ ጋዜጣ ወይን) ዘካየዶ ቃለ-መጠይቅ ደጋጊ መ አንቢበ ዘይፀግቦ እዩ።ዘጨንቕ እንትጎንፊኒ ንውልቀ ህይወተይ ዝልውጥ መፍትሒ ስለዝረኽበሉ ክሳብ ሎሚ ደጋጊ መ አንብቦ።ፅባሕ ድሕሪ ፅባሕ ክሳብ ዕለት ሕልፈተይ ከምዘንብቦ ርግፀኛየ።እሞ እስቲ በሉ ካብ'ቲ ሰፊሕ ቃለ-መጠይቕ ቆንጠረ ከካፍለኩም።እዚ ቃለ-መጠይቕ ብጋዜጠኛ ደስታ ካሳ (ብርዒ ስም እዩ ዝመስለኒ) ተኻይዱ አብ መፅሄት አሰር ካልኣይ ቁፅሪ 6 መጋቢት-ግንቦት 1989 ዓ.ም ዝተሓተመ ምዃኑ ኣቐዲመ እሕብር።

ሕቶ፡-ቅድሚያ ናብ በረኻ ምውፃእኹም አብ ቃልሲ ተምሃሮ ኢትዮጵያ ዝነበረካ ተሳትፎ እንታይ ይመስል?

መልሲ፡-አብ'ቲ ተምሃሮ ምንቅስቃስ ብፍላይ ውሽጢ ምስ ኣተኹ አብ'ቲ ዩኒቨርስቲ ብጣዕሚ ወ.ወይ ፖለቲካዊ ኩነታት እዩ ነይሩ።ሽዑ ዝነበረ ግፍዕታት ሽዑ ዝነበረ በደል እቲ ተምሃራይ ይርደእን ኣጥቢቐ ይቃወምን ነይሩ።አብ'ዚ ከምዚይ ዓይነት ሃዋህው መብዛሕትና ኣባላት ህ.ወ.ሓ.ት. መጀመሪያ ዝተሳተፍና ሰባት አብ'ቲ ናይ ተምሃሮ ምንቅስቃስ ንጡፍ ተግባራዊ ተሳትፎ ነይሩና።ብኡ መሰረት ኣነ እውን ከምቶም ካልኣት አብ ምንቅስቃስ ናይ ህ.ወ.ሓ.ት. ዝነበሩ ብዎት ናይ ተምሃሮ ምንቅስቃስ ተሳታፋይ እዩ ነይረ።አብ ኢጋ መወዳእታ እውን ናይ ዩኒቨርስቲ ናይ ተምሃሮ ማሕበር ኣመራርሓ ክምረፅ እንከሎ አብኡ ሓደ ኣባል ኣመራርሓ ናይ'ቲ ተምሃሮ ዩኒቨርስቲ ማሕበር ኣባል ነይረ።ብሓፊሽኡ ክረኣ እንከሎ እቲ ናይ ሽዑ ናይ

ተምሃሮ ምንቅስቃስ ብዙሕ ጥንኩር ጎንታት ነይርዎ ክበሃል ዝከኣል እዩ። ብርግፅ ናይ ብስለት ደረጃኡ ሎሚ ተመሊስና ክንሪኦ እንከለና ሓደ ሓደ ናይ ብስለት ጉድለታት ከምዝነበሮ ምርኣይ ይካኣል። ምስኡ ኣሃሚድካ ክረኦ እንከሎ ዋላኳ ሓፊሻዊ ናይ ህዝቢ ፍቕሪ እንተነበረ። ህዝቢ ክበሃል ብተግባር እንታይ ማለት እዩ? ከመይ ገይርካ ትሕዞ ከመይ ገይርካ ትቐርብ ዝብል እዙይ ዝበሃል ፍልጠት ኣይነበረን። ክህሉ እውን ኣይኸእልን ነይሩ።

እዙይ ከምዘሎ ኮይኑ ግን እቲ ሸው ዝነበረ ተምሃራይ ክልተ ዕቡቕ ነገራት ነይሮምዎ ክበሃል ይከኣል። ሓደ ግፍዒ ይፀልእ ነይሩ። ግፍዒ ይቃወም ነይሩ ክበሃል ይከኣል። ግፍዒ ምፅላእን ምቅዋምን ሓደ ጉዳይ ኮይኑ ንቲ ናይ ግፍዒ ኩነታት ንምቕያር ኢዱ ክሓውስ እውን ቅሩብ እዩ ነይሩ። እዚ ብኣጠቓላሊ ክረኦ ኣብ እቲ ኩነታት ኣብ'ቲ እዋን እቲ ዝነበረ ወያኔ ኩነታት ነቲ ተምሃራይ ዘሕደረሉ ስምዒት እዩ ክበሃል ዝከኣል።

ሎሚ እቲ ኩነታት ነዙይ ዝጠልብ ኣይኮነን። ኣብ'ቲ ናይ ግፍዒ ናይ ክፋእ ናብራ ዝተገበረ ቃልሲ ተሰይሩ እዩ። ስለዚ ከምዙይ ዓይነት ምንቅስቃስ እቶም ተምሃሮ ክገብሩ ዘገድድ ነገር የለን። በቲ ካልእ ገፅ ከኣ ኣብ'ቲ መጀመሪያ እዋናት ቅድሚ ደርጊ ምምፅኡ ይኹን ድሕሪ ደርጊ ኣብ ከተማታት ዝነበረ ዋዒ-ዋዒ ናይ ወያኔ ምንቅስቃስ ዋዒ ናይ ቃልሲ ኣብ ብዙሕ ከባቢታት ደርግ ብጭፍጨፋ ደቕሱዎ እዩ ፀኒሑ።

ኣብ'ቲ ዕጥቃዊ ቃልሲ ዝካየደሉ ዝነበረ ከም እኒ ትግራይ ዝበሉ ከባቢታት እቲ ቃልሲ ስለ ዘይተደቐሱ፣ ኣብ ገጠር እቲ ቃልሲ ይቕፅል ስለ ዝነበረ። ነቲ ናይ ከተማ ምንቅስቃስ እውን በብእዋኑ ከሳውሮ በብእዋኑ ከተባብዖ ክኢሉ እዩ።

እቶም ኣብ ከከባቢኦም ድልድል ዝበለ ናይ ገጠር ቃልሲ ዘይነበሮም ከባቢታት ናይ ከተማ ከባቢታት ከምኡ ገይሩ ነቲ ባርዕ ናይ ቃልሲ ከሳውሮ ዝኸእል ሓይሊ ኣብ ዘይነበረሉ እዋን እቲ ሓደ ሻዕ ደርጊ ምስ ደቓሶ ብድሕሪኡ ብዙሕ ብድድ ክብል ኣይካኣለን። ስለዚ እቲ ኣብ'ቲ ከተማታት ዝረኦ ዘሎ ናይ ተምሃሮ ፖለቲካዊ ንጥፊት ምዝሓል ምስ ክልቲኡ ጉዳያት ዝተኣሳሰር እዩ ዝመስለኒ። ሓደ እቲ ኩነታት ጠቕሊሉ ከም ተምሃሮ እንተለና ዝነበረ ዓይነት በደልን ግፍዕን ሃልዩ ግፍዒ ንምቅዋም ዘተባብዕን ዝደፍእን ነገር የለን። ካልኣይ እቲ ባህሊ እውን ተደቐሱ እዩ ፀኒሑ ኣብ ብዙሕ ከባቢታት። በዚ ክልቲኡ ምክንያት እዩ ዝመፅእ ዘሎ።

ሕቶ፡- ኣብ'ቲ እዋን ቃልሲ ክትጅምሩ እንከለኹም ከም ኣብነት ጌርኩም እትሕዝዎም ወያኔታት ተቐለስቲ ኣብ ውሽጢ ዓዲ ይኹን ኣብ ወፃኢ ከም ሞዴል ገለ እትረኩዎም ሰባት ነይሮምዶ ከም ወያኔ መጠን?

መልሷ፣ ሞዴል ዝብል ቃል ንምጥቃም ዘሸግር እዩ። ምክንያቱ ሞዴል ጌርካ እንተወሲድካዮ ንሓደ አካል ከምኡ ክትከውን ኢኻ ብኹሉ መዳዩ ብኹሉ ትሕዝቱኡ ከምኡ ክትከውን ኢኻ ትፍትን። በዚ ደረጃ እዙይ ሞዴል ኢልና ካብ መጀመሪያ ክሳብ መጨረሻ ዝገበርናዮ ነገራት ክንቀድሕ ዝተበገስናሎም ሰባት ነይሮም ዝብል እምነት የብለይን። ግን ብኣብነት ዝጥቀሱ ወያኔቲ ውልቀ ሰባት ብዙሓት ነይሮም። ብኣብነት ዝጥቀሱ ወያኔይ ምንቅስቃስ ብዙሓት ነይሮም። ናይ እዚአቶም ፍፃሜታት ናይዚአቶም ትብዓት ናይእዚአቶም መስተንክር ስራሕቲ ዝፈጠሮ ስምዒታት ነይሩ። ንሕና እውን እቲ ንሳቶም ዝሰርሕዎ ስራሕ ኣብ ኩነታትና ክንደግሞ ንክእል ኢና ዝብል እምነት ክሓድር ዘክእል ነይሩ። ከምዚ ዓይነት ውልቀ ሰባት ኣብ ኣፍሪካ፣ ኣብ ኤስያ ኣብ ላቲን አሜሪካ ብዙሓት ዝድረፈሎም ዝገመረሎም ዝፍለጡ ውልቀሰባት ነይሮም። ኣብ ናይ ወያኔይ ምንቅስቃስ እውን ብዙሓት ዝፍለጡ ዝበገጉ ዝድነቹ ነይሮም ኣብ ኩሉ ኣብ ኣፍሪካ ኤስያ፣ ከምዚአም ናይዚአም ታሪኽ ነፅንፅ ናይዚአም ታሪኽ ክንፈልጥ ንፍትን ካብቲ ናቶም ተሞኩሮ ክንመገርን ንፍትን ነይርና። እዙይ ክንጅምር እንከለና ይኹን ክሳዕ መወዳእታ ካብ ናይ ካልኦት ተሞኩሮ ካብ ናይ ካልኦት ልምዲ፣ ካብ ናይ ካልኦት ስራሕቲ ምምገር አሰራርሓን ልምድን ነይሩና። ግን ከም ሞዴል ኢልና እንወስዶ ሞዴል ኢልና ክንቀድሖ ዝተበገስናዮ ነገር ግን ኣይነበረን። ከም ናተይ ግምት ሓደ ጥንኩር ጎንና እዩ ንሱ። ካብ ናይ ካልኦት ልምድታት ክንመገር ቅሩባት ነይርና ግን ሞዴል ኢልና ክንቀድሖ ዝተበገስና ሓይሊ፣ ውድብ ወይ ሕ/ሰብ ግን ኣይነበረናን በሃላይ እዩ።

ሕቶ፡- ኣብ ቃልሲ ኣብ ኣመራርሓ ኣብ ዝፀናሕኻሉ እዋን ካብ ዝፍለጡ ኣፀገምቲ መድረኻት ብውልቂ ንሰኻ ንወያኔ ኣብ ሓደጋ ኣውዲቹ ነይሩ ኢልካ እትዝክሮ ‘ ብጣዕሚ ኣፀጋሚ ኩነታት ነይሩ ግን ሓሊፍናዮ’ እትብሎ መድረኽ ኣየናይ እዩ?

መልሷ፡- ፅጉም መድረኽ ከምቲ ዝጠቐስካዮ ብዙሕ እዩ ነይሩ። ካብ መጀመሪያ ክሳዕ መጨረሻ ካብ 1967 ዓ.ም ክረምቲ እንተጀሚርና ሓደ ቁሩብ ዓቀይቶት መሰልቲ ነይሮም ኣብቲ ውድብ ዝተሳተፉ። ንሳቶም ዝፈጠርዎ ፀገማት ነይሩ። ኣብ 1969 ዓ.ም ኣብ ውሽጢ እቲ ውድብ ተፈጢሩ ዝነበረ ሓደ ሓደ ናይ ሕንፍሽፍሽ ሽግራት ነይሩ። ብ1970 ዓ.ም ዝመፀ ሕይዳ ዝበለ ወራር ነይሩ። ፣ደሓር ናብቲ ደሓር እንተመጸእና ኻኣ ንኣብነት ኣብ 1980 ዓ.ም ክረምቲ ፅቡቕ ክንከይድ ሓጊና ቁሩብ ምስተዳኸምና ብዘይምቁራፅ ንኣዋርሕ ተዋጊእና ደርጊ እንደገና ፀረ መጥቃዕቲ ገይሩ ግዚያዊ ፀገማት ዝፈጠረሉ ሓንቲ ጎቦ ምሓዝን ዘይምሓዝን ጉዳይ ዝነበረሉ ኩነታት እዩ ነይሩ። ደሓር ብናይ ደብረታቦር ጉና ዝነበረ ክብድ ዝበለ ኣሸጋሪ ርብርባት ነይሩ ኣብዚ ናይ መራኛ ከባቢ ዝተኻየደ ርብርባት እውን ነይሩ። ስለዚ እቲ ፅጉም መድረኻት ዝበሃል ብዙሕ እዩ ነይሩ።

ካብ ፅጉም ኩነታት ወፃኢ ናይ'ቲ ውድብ ህልውና ዝፈታተን ዓብይ ሓደጋ እንታይ እዩ ነይሩ እንተተባሂሉ ብናተይ ግምት እታ ዝዓበየት ሓደጋ ኣብ 1977 ዓ.ም ዝነበረት እያ። ኣብ 1977 ዓ.ም ዝነበረ ሓደጋ ዝኸበደ እዩ ዝብለሉ ክልተ ምኽንያት ኣሎ።

ሓደ እቲ ፍልፍል ምንጪ ናይ ኩሉ ሓይሊ ምንጪ ናይ ኩሉ ምቅላስ ሞራል እቲ ህዝቢ እዩ። እቲ ህዝቢ እንተበረሱ ብዘይምንም ጥርጥር ቃልሲ በራሳይ እዩ። ካልኦት ፀገማት ክፍትሑ ይኸእሉ እዮም። ትሳዓር ትስዕር-ትወድቕ ትትስእ እዙይ ዘሎ ነገር ናይ ቃልሲ እዩ። ናይ'ቲ ኩሉ ቃልስታት ምንጭን ሓይልን ግን እቲ ህዝቢ እዩ። ንሱ እንተጠፊኡ ኩሉ ነገር እቲ ቃልሲ እውን ትርጉም የብሉን። ሓይሊ እውን ኣይህሉን። 1977 ዓ.ም ድርቂ መጊኡ ህዝብና ናይ ምብራስ ሓደጋ ኣጋጢሙዎ ዝነበረ እዋን እዩ። ካብኣ ትዓቢ ፈተና ኣጋጢማትና ኣይብልን። ካሊእ ምኽንያት ኣብ ከባቢ 1977 ዓ.ም እቲ ውድብ ኣብ ሓደ ደረጃ ናይ ፅልግልግ ምባል ዝበፀሐሉ ነይሩ። ፅልግልግ ምባል ክብል እንከለኹ ቅድሚኡ ዝሓዘናዮም ስልትታት ነይሮም ዝሓዘናዮም ኣወዳድባታት ነይሮም። ዝሓዘናዮም ኣረኣእያታት ነይሮም። ነዊሕ ወሲዶሙና። መሪሖምና ኣብ ሓደ ደረጃ ኣብጊሖሙና። ካብ'ታ ዝበፀሐና ደረጃ ንምቕፃል ቦቲ ዝነበረና ኣወዳድባ ቦቲ ዝነበረና ኣሰራርሓ ቦቲ ዝነበረና ኣረኣእያ ምቕፃል ዘይከኣል ኮይኑ።

መተካእታ ኣሰራርሓ፣ ኣወዳድባ፣ ኣረኣእያን ኣይነበረናን። ስለዚ ናይ ኣረኣእያ ደንበርበር ነይሩ። ንሓደ ውድብ እቲ ካልኣይ ዝዓበየ ሓደጋ ናይ ኣረኣእያ ደንበርበር እዩ። ፅሑይ ኣረኣእያ እንተልይዎ ንፀር ኣረኣእያ እንተልይዎ እንተወደቐ እንተተሰኦ እውን ቦቲ ኣረኣእይኡ ተደጊፉ ኣብ መጨረሻ ክዕወት ይኸእል።

ስለዚ ናይ እኒ መራኛ ናይ እኒ ጉና ናይ እኒ ደጀና ሽግራት እንተጋጢሙ ኣብ ፅኑዕ ኣረኣእያ ኮይንካ ኣብ ፅኑዕ ህዝቢ ኮይንካ ግዚያዊ ሽግር የጋጥም እምበር ክፍታሕ ዝኸእል እዩ።

1977 ዓ.ም ዘጋጠመና ግን ናይ ኣረኣእያ ደንበርበር እዩ። ዝነበረ ኣረኣእያ ከይዱ ከይዱ ጠጠው ኢሉ። መተካእታ ኣረኣእያ ኣይመፀን። ኣብ'ዚ ዋግዋጎ እዋን ብዙሕ ደንበርበር እዩ ነይሩ። ብሓድሽ ኣረኣእያታት ቀልጢፍካ ናይ ምትካእ ብሓድሽ ኣሰራርሓታት ቀልጢፍካ ናይ ምትካእ ብሓድሽ ኣወዳድባታት ቀልጢፍካ ናይ ምትክኡ ፈተና የመና ቅሉዕ ብዝኾነ መንገዲ ኣጋጢሙና ኣብ ነቀይ ነቀይ ዝበልናሉ እዋን 1977 ዓ.ም ነይሩ። ክልቲኡ ሽዓ ተደሚሩ ዳርጋ ብሓባር መግደም።

እቲ ዝነበረ ኣረኣእያታት ዝፈጠሮ ናህሪ ዝተፀንቀቐሉ። ድርቂ መጊኡ ናይ ህዝብና ናይ ምብራስ ሓደጋ ዝተፈጠረሉ መተካእታ ኣረኣእያ መተካእታ ናይ ናብራ ዕድል ህዝብና ዘይሓዘናሉ ኣብ'ዛ እዋን እዚኣ ናይ ብሓቂ ብርቱዕ ሓደጋ ውድብ ኣጋጢሙዎ ነይሩ። ምናልባት እውን ነዛ ፈተነ እዚኣ እንተዘይሓልፉ ነይሩ። እቲ ውድብ እውን ምበረሰ እቲ ህዝቢ እውን ምተበታተነ ዝብል እምነት ኣለኒ።

ሕቶ፡- መሪሕነት ከቢድ ሓላፍነት እዩ። እንታይ ግን ዝብል ኣበሃህላ ኣሎ። ካብ መንግስቲ ምምራሕ ኣብ ቃልሲ ዘሎ ፖለቲካዊ ውድብ ምምራሕ እዩ ዝኸብድ ዝብል። ሓደ ኣብዚ ኣበሃህላ

ትሰማማዕዶ?ካልኣይ እቲ ናይቲ ውድብ ላዕለዎይ መሪሕነት ኮይንካ ምስ ምምጻእኻ ነዚ ሕዚ ዝኒህ ኣመራርሓ ክሳዕ ክንደይ ሓጊዙካ?

መልሱ፡- ኣየኒኡ ይቐለል ኣየኒኡ ይኸብድ ዝብል ክልቲኡ ነናይ ባዕሉ ዝኸበደን ዝቐለለን ነገራት ኣለዉዎ።ካብኡ ንላዕሊ እውን ከከም ቃልሱ ይፈላለ እዩ።ሕዚ ናይ ህ.ወ.ሓ.ት ቃልሲ እንተወሲድና ብምንፅፃር ምስ ካልኦት ቃልስታት ጥሜት መከራ ሞት ብዙሕ ነይሩ።ዋላ እዙይ ይሃልዎ ግን እቲ ቃልሲ ክሳዕ ክንድዙይ ዕጉም ነይሩ ክበሃል ዝከኣል ኣይመስለንን።ንምንታይ ስቕ ኣልካ ምሉእ ዝኾነ ስጦም ዝኾነ ናይ ህዝቢ ደገፍ ነይሩና።እዚ ንኹሉ ሓደጋ ከፅልል ዝኸእል ስለ ዝነበረ ምስ ካልኦት ቃልስታት ክነነፃፅር እንከለና ዳርጋ ሰሊጡና ዳርጋ መቐደና ክበሃል ይካኣል። ከምኡ ዓይነት ዕድል ዝረኸቡ ቃልስታት ብዙሓት ኣይኮኑን።

ከምኡ ዓይነት ዕድል ስለዝነበረና ንሕና እቲ ቃልስና ክንድቲ ክኾኖ ዝኸእል ዝነበረ ኣይኮነን።ሓደ እዚ ክብል እንከለኹ እቲ ክፋእ እቲ መረረት እቲ ግፍዕታት እቲ ጥፍኣታት ንእሽተይ ነይሩ ማለተይ ኣይኮነን።ወይ ካብቲ ናይ ካልኦት ቃልሲ እቲ ዝነኣሰ ነይሩ ማለት ኣይኮነን።ብዙሕ መስዋእቲ ኢና ኸፊልና።ኣብ ቃልሲ ከምቲ ዝተጠቐሰ ሓደ ፀገም ዘሎ እንታይ እዩ ናይ ህይወት ጉዳይ እዩ።ኩሉ ነገር ናይ ህይወት ጉዳይ እዩ።ኣብ ሓንቲ ጉዳይ ሸተት እንተይላ ዕባሕ ንጉሆ ክምለሳ እየ ዝበሃል ነገር የለን።ምኽንያቱ ክሳዕ ሽቡ ብዙሕ ሰብ ክጠፍእ እዩ።

ካልእ ነቲ ናይ ቃልሲ ኩነታት ዕጉም ዝገብር ግዜ እዩ።ናይ ህይወት ጉዳይ ስለዝኾነ ቅልጠፍ መልሲ ምሃብ የድልዮ።ሳልሳይ ዕጉም ዝገብር ዝበዝሕ ግዜ ሕማቕ ዜና ዘይፍለዮ እዩ።ብብዕለቱ ብፍላይ ኣመራርሓ እንተኾይንካ፡ኣብዚ ሓደ ቦታ እዚ ሽግር ኣጋጠሙ፡ኣብዚ ሓደ ቦታ ከምዚ ዝበለ ሓደጋ ኣጋጠምዎ፡እዚ ብብዕለቱ ዝመፅእ ሕማቕ ዜና እዩ።ስለዚ ወግሐ ፀብሐ ከምዚኦም ዓይነት ፀገማት የጋጥሙኻ።

ዕለታዊ ናይ ጭንቂ ናብራ፡እዚ ነቲ ናይ ቃልሲ ኩነታት ቁሩብ ዝኸበደ ይገብር።

ቦቲ ካልእ ገፅ ግን ህዝቢ-ውድብ ሓንቲ እያ ሓሳቦም።ስለዚ ናብዚ ገፅና ንኺድ እንተተብሃለ ብሓባር ንኺድ ንየማን እንተተብሃለ ንየማን ንፀጋም እንተተብሃለ ንፀጋም ይኸይድ።እዚ ካኣ እቲ ኩነታት ነቲ ናይ ኣመራርሓ ሽግር የቃልሎ።ኣብዚ ናይ መንግስቲ ኩነታት ክንመፅእ እንተለና ርግፅ ናይ ሞትን ሕየትን ሕቶታት ኣየጋጥሙን እኳ እንተዘይተብሃለ ክንድቲ ናይ እውን ቃልሲ ውድባዊ ናይ ዕጥቂ ቃልሲ ኣይኮነን።

ሕማቕ ዜናታት ኣየጋጥሙን እኳ እንተዘይተብሃለ ናይ ጭንቂ ኩነታት ኣይፈጥርን እኳ እንተዘይተብሃለ ክንድቲ ናይቲ ዕጥቃዊ ቃልሲ ኣይኸውንን ጉድለታት እንታጋጠሙ እውን ግዜ ኣሎ ክፍትሑ ይኸእሉ።እዚ ነቲ ናይ መንግስቲ ስራሕቲ ቁሩብ ኣቕልል የብሎ።ቦቲ ኻለእ ገፅ ድማ ኣብቲ እዋን ቃልሲ ሓንቲ ገፅ እያ።ብሓደ ገፅ ጥራሕ ኢና ንሪኢ ፀላኢ ፀላኢ እዩ ፈታዊ ፈታዊ እዩ።ኣብ ሞንጎ ኻልእ ሓይሊ የለን።ሕዚ ብዙሕ ገፃት እዩ ዘሎ።ከከም ገፁ ምኻድ ቀለል ስራሕ ኣይኮነን ከቢድ እዩ።ብፍላይ ከማና ዝበለ ሓንቲ ገፅ ጥራሕ ዝፈልጥ ወይ ተቓላሳይ ወይ ፀላኢ ጥራሕ ዝፈልጥ ውድብ ከከም ገፁ ንሱብ ንምእላይ ፍርቂ ፍርቂ ዝኾኑ ሰባት ንምትእንጋድ ቀለል ኣይኮነን።

ካልእ ኣብ እዋን ቃልሲ እንተለና ከም እምነትና ኢና።ካልእ ጎይታ ኣይነበረናን ብዘይካ እዚ። ስለዚ ንፃና ይጠቐመና እዩ ንህዝቢ ትግራይ ይጠቐም እዩ እንተኢልና ዉዱእ እዩ ድሕሪኡ ካልእ

ሕቶ ወይ ርኢቶ የለን። ሎሚ ብየማን ዝመፅእ ፅልዋ፣ ብፀጋም ዝመፅእ ፅልዋ፣ ብታሕቲ ዝመፅእ ፅልዋ፣ ብላዕሊ ዝመፀ እዚኦም እንተገበርና ክስቶ ከምዚኦ ክገብር እዩ ከምዚኦ እንተገበርና፣ ከምዚኦ ክገብር እዩ እናመዛዘንካ ዋጋ ዕዳጋ እናገበርካ ዝግበር ስራሕ እዩ። እዚ ናይ ዋጋ ዕዳጋ ስራሕ ኣብ ከም ናትና ዝበለ ውድብ ንዝፀንሐ ሰብ ቀሊል ኣይኮነን። ፀሊምን ፃዕዳን ንፊልጥ ኔርና። ወይ ሓደ ነገር ትኽክል እዩ ኣይኮነን ትኽክል እንተኾይኑ ይፍፀም ትኽክል እንተዘይኮይኑ ኣይፍፀምን። ኣብ መንግስቲ ኾይንካ ትኽክል ዝኾነ ነገር 100% ክትፍፅም እንተዘይክኢልካ ፍርቂ ብፍርቂ ዝኾነ ነገር ምስራሕ ትግደደሉ ኩነታት፣ ግጉይ ምዃኑ እናፈለጥካዮ ክተወግዶ እንተዘይክኢልካ እታ ጌጋኣ ካብ 100% ክትኸውን ናብ ርባዕ ጌጋ ክትኸውን ንምንካይ እትኸደሉ ኩነታት ኣሎ።

ስለዚ ርባዕ ጌጋ ምዃና እናፈለጥካ ዝስራሕ ስራሕ ንፃና ቀሊል ኣይኮነን። ምናልባት ካብ ናትና ፍልይ ዝበለ ተሞኩሮ ዘለዎም ፖለቲካዊ መራሕቲ ናይ መንግስታት እዚ ኣየሸግሮምን ይኸውን። ንፃና ግን እዚ ቀሊል ኣይኮነን። ካብቲ ናይ ውድብ ናይ ኣመራርሓ ተሞኩሮ እንታይ ተማሂርካ ንዝብል፣ ብዙሕ ዝርዝር ነገራት ክህሉ ይኸእል እዩ። ግን ንዝተወሰነ ዓበይቲ ነገራት ዘለዎ ይመስለኒ ወሰንቲ ክብለን ዝኸእል።

እታ ሓንቲ ዓባይ ነገር ዝብላ ዋላ ጊዚያዊ ሸግር እንተጋጠመ ትኽክለኛ መስመር ህዝባዊ ኣረኣእያ ክሳብ ዝሃለወ መወዳእትኡ ፅሩይ ከምዝኾን መወዳእትኡ ዕውት ከምዝኾን ብዘይጥርጥር ናይ ምእማን ተሞኩሮ ልምዲ ሎሚ እውን ብጣዕሚ ይጠቅም እዩ። ምኽንያቱ ኣብቲ እዋን ቃልሲ እዚ ኹሉ ፅልምትምት እንተጋጥም፣ እዝኹሉ ሸግር እንተጋጥም ዝጠራጠር ሰብ ኣይነበረን። ግዚያዊ እዩ ንፊትሐ ኢና መወዳእትኡ ግን ተግወቲ ኢና ዝብል እምነት ነይሩ። ወሳኒ ኻእ ነይሩ እዚ እምነት እዚ። ሎሚ እውን ከምኡ ክንኣምን ዕድል ይህበና። እቲ ሓደ ጥምየት ይመፅእ፣ እቲ ሓደ ሸግር የጋጥም፣ እቲ ሓደ ቡንባ ይትኩስ እቲ ሓደ ከምዚ ይኸውን፣ ብዙሕ ከይተሸበርና ከይተጨነቅና መወዳእትኡ ብርሃን ከምዝኾን ኣሚንካ ንምኻድ ዕድል ይህብ እዚኣ እታ ዝግበየት ተሞክሮ ገይረ ዝወስዳ ኣነ እዚኣ እያ። ብግዚያዊ ሸግር፣ ብግዚያዊ ዕንቅፋታት ዘይምስኳን። መወዳእትኡ ብርሃን ከምዝኸውን ተኣማሚንካ ናይ ምኻድ ካብቲ ናይ ቃልሲ ተሞኩሮና ተበጊስካ እታ ዝግበየት ዝብላ እዚኣ እያ። ካልእ ኣብቲ ቃልሲ ዝተረዳእኹዎ ቁምነገር ናይ ኣረኣእያ ናይ ኣተሓሳስባ ወሳንነትን ሓያልነትን እያ። ክንድዚ ብረት ነይሩና እዩ ክንድዚ ሒዝና ኢና ጀሚርና ብዙሕ ትርጉም የብሉን። ኣተሓሳስባ እዩ ደገፍ ህዝቢ ኣምሂኡ። እቲ ኣተሓሳስባ እዩ ብረት ኮይኑ። እቲ ኣተሓሳስባ መወዳእታን ዕጥቅናን ነይሩ። ስለዚ ኣተሓሳስባ ቅኑዕ ኣተሓሳስባ ሓያል እዩ። ግጉይ ኣተሓሳስባ ግና ኣብ ውሱን እዋን ዓብላላይ እንተመሰለ እውን መወዳእትኡ ወዳቻይ ምዃኑ ርኢና።

ስለዚ ኣብዚ ናይ መንግስቲ ስራሕቲ ኣብ ዝተሰለፍክሉ እዋን እውን ከምኡ ዘይንቅነቹ ዝመስሉ ሓያላት ዝመስሉ ኣተሓሳስባታት የጋጥሙ። ብብኸይዲ ግን እናተሸረፉ እናተሸራረፉ ኣብ መወዳእትኡ እንትበርሱ፣ እንትስኮኑ ይረኣዩ። ብኣንፃሩ እቶም ነቕ ዘይብሉ መሰረታዊ እምነታት ውድብና ኢልና ዝሓዘናዮም ኣብ መጀመሪያ ብዙሕ ሰብ ከናሸዎም ይኸእል መወዳእትኡ ግና እናገዘፉ፣ እናዓብለሉ እናሓየሉ ሱር እናሰደዱ ክመፀ ንሪኦም። ስለዚ እቲ ካልእ ዓብዪ ነገር ዝተምሃርኩዎ ዝመስለኒ ናይ ኣተሓሳስባ ወሳንነትን ሓያልነትን እዩ። ስለዚ ኣብ ፅኑዕ ኣተሓሳስባ ምትኳር፣ ኣብ ፅሩይ ኣተሓሳስባ ምትኳር እቲ ካልእ ስዒቡ ዝመፅእ ነገር እዩ። እዚኡን ብዙሓት መራሕቲ ናይ መንግስታት መራሕቲ ክረኽቡዎን ዕድል ዘየጋጠሞም ኣነ ብፍሉይ ኣጋጣሚ ዝረኽቡኩዎን ዕድላት እየን ኢሊ እየ ዝርእየን። ብዙሕ እውን ሓጊዘን እየን ዝብል እምነት ኣለኒ። ኻሊእ ኣናእሸተይ ብዙሕ ነገራት ናይ ኣመራርሓ ጉዳይ ብመሰረቲ ተመሳሳሊ ስለዝኾነ ዝረኽቡኩዎ ነገር የለን ኣይብልን ግን እተን ቀንዲ ዝመስላኒ እዚኣን እየን።

ሕቶ፡- አብዚ ሕዚ እዋን ብፍላይ አብ ህዝብና ዝለዓለ ሓደ ሕቶ ኣሎ፡፡እዚ ሕዚ ጥንኩር ዝንሄ ኣመራርሓና ከመይ ጌርና ኢና ንዕቅዖ ንነቲ አብ ኣመራርሓ ዘሎ ሓይሊ ክትክእ ዝኸእል ሓዱሽ ወለዶ ከመይ ጌርና ነፍሪ?ዝብል፡፡ብዛዕባ እዚ እንታይ ይሕሰብ?

መልሲ፡-ሕዚ ነቲ ሎሚ ዘሎ ኣመራርሓ ዝትክእ ክንብል እንከለና ኣተኻኸእኡ ከመይ ክኸውን ኣለዎ ዝብል እውን ምርኣይ ከድሊ እዩ፡፡እታ ንሕና ዝገበርናዎ ዝገብር ኣመራርሓ ከምዘይህሉ ተስፋ እገብር፡፡ምኽንያቱ ንሕና ተዓዊትና ክንብል እንተኾይንና፡፡በታ ንሕና ዝሓለፍናዎ ጉዕዞ ዝቐፅል ወለዶ ከምዘይሓልፍ ክንገብር ኣለና፡፡ንሱ እንተዘይጌርና ኣይተዓወትናን፡፡ስለዚ እቲ ካባና ዝጥለብ ዝነበረ ጠባይት፡ካባና ዝጥለብ ዝነበረ ዝተፈላለየ ናይ ቅርቡነት መልክዓት፡ካባና ዝጥለብ ናይ ኣመራርሓ ጥበብ ነቲ ሕ/ሰብና ሽዑ ዘጋጥሞ ሽገር ዘድሊ ዓቕምን መሳርሕን እዩ፡፡እቶም ንዓና ዝትክኡ መራሕቲ ንቲ ንሳቶም ዝርከብዎ ሕ/ሰብ ዘገልግል ናይ ኣመራርሓ ጠባይ ናይ ኣመራርሓ ስነ-ምግባር እዩ ዘድልዮም፡፡

እቲ ንዓኣቶም ዘድልዮም ክእለት ናይ ኩናት ከምዘይኸውን ተስፋ እገብር፡፡ናይ ጥምየት፡ናይ መከራ ምፅዋር ከምዘይኸውን ተስፋ እገብር፡፡ከምኡ እንተዘይኮይኑ ኩሉ ዝሰራሕናዮ ዋጋ ዮብሉን፡፡ ንዓኣቶም ዘድልዮም ክእለት ካብ'ቲ ንሕና ዝበዓሕናዮ ደረጃ ንቕድሚት ዘሰጋግር፡፡ጥምየት ሓሊፉ ዕርቃን ሓሊፉ ግን ንናይ እቲ ሕ/ሰብ ሃብቲ ከመይ ጌርካ ትቐፅለሉ፡፡ፍልጠቱ ደረጃኡ ትምህርቱ ከመይ ጌርካ ሓፍ ተብሎ፡፡ዕሩይ ምምሕዳር ዕሩይ ፍትሒ ከመይ ጌርካ ተረጋግፀሉ ዝብል ክእለታት ዘለዎም ኣመራርሓ ከምዝኾኑ እዩ እቲ ተስፋይ፡፡

ካልእ አብ ግምት ክነእትዎ ዘለና ኣመራርሓ ከመይ ይፍጠር ዝብል እዩ፡፡ኣመራርሓ ንምፍጣር ዝተፈላለየ ስልጠናታት ዝተፈላለየ ተሞኩሮ ናይ ምትሕልላፍ ጉዳይ ዓብዩ ተራ ኣለዎ፡፡እቲ ወሳኒ ተራ ግን ንሱ ኣይኮነን፡፡እቲ ወሳኒ ተራ ናይ'ቲ ኩነታት ባዕሉ እዩ፡፡ኣመራርሓ ናይ ሓደ መድረኽ እቲ መድርኽ ባዕሉ እዩ ዝፈጥሮ፡፡እቲ ሕዚ ዘሎ ኣመራርሓ እቲ ዝነበረ ናይ ቃልሲ መድረኽ እዩ ፈጠሩዎ እቲ ዝቐፅል ኣመራርሓ እውን፡እቲ ሽዑ ዝህሉ መድረኽ እዩ ዝፈጥሮ፡፡ስለዚ እንታይ ክንገብር ኣለና ንዝብል ብዝተኸኣለ መጠን እቲ ልምድናን ተሞኩሮናን ክነሕልፍ ብኻልኣይ ደረጃ ድማ ብፍላይ እቲ መንእሰይ ወለዶ ኣብ'ቲ ዝካየድ ዘሎ ናይ ልምዓት፡ናይ ትምህርቲ፡ናይ ሕ/ሰባዊ ምንቅስቃሳት ክሳተፍ እሞ ካብቲ መድረኽ ባዕሉ ብቑዓት መራሕቲ እቲ መድረኽ ክፍጠሩ እዩ እቲ ሃዕሪ፡፡ክስቶ መራሕ ክኸውን እዩ ኢልካ ካብ ግንባሩ ክትፈልዩ ኣይትኸእልን፡፡ኣብ ቃልሲ ይኣቱ፡ኣብ ጭቡጥ ምንቅስቃስ ይኣቱ፡ኣብ ጭቡጥ ተግባራዊ ምንቅስቃስ ይኣቱ እቲ ዓቕሚ ዘለዎ ሰፊፍ ኢሉ ብላዕሊ ይረክ ንዕኡ ከኣ ተጠናኸር፡፡ስለዚ እታ ቀዳመይቲ ነገር እቲ መንእሰይ ወለዶ ኣብ ዝካየድ ዘሎ ዝተፈላለየ መድረኻት ምፍጣር ጀሚርና ኣለና፡፡

አብዚ ምንቅስቃስ እዚ ፀብለል ኢሎም ዝረኣዩ ሰባት ክፍጠሩ እዮም፡፡ንዓኣቶም ዝጠቅም ነሕልፎም ተሞኩሮታት እንተሃልዩ፡(ገለገሊኡ ንዓኣቶም ዘይጠቅም እዩ ዝኸውን) ናይ ምትሕልላፍ ጉዳይ ክረክ ዝግበኦ እዩ፡፡ነዚ ጉዳይ እዚ ዝለዓለ ግምት ምሃብ ዝጀመርና ኣብዚ ቀረባ እዩ፡፡ ምኽንያቱ ካብ'ቲ ዕለታዊ ሽግር ኣብ'ቲ እዋን ስግግር ዝነበረ የማን ፀጋም ዝተላኸዐ ሽግር ንዑኡ ካብ ምፍታሕ ሓሊፍካ ነንዕለቱ ናይ ጥምየትን መከራን ኩነታት ናይ ምውታፍ ሓሊፍካ ንሕና ግዜና የብቅዕ ኣሎ እሞ እቶም ዝትክኡ ከመይ ክኾኑ እዮም ዝብል ቀዳምነት ሂብካ ንምሕሳብ ብዙሕ ዕድል ኣይነበረን፡፡ኣብዚ እዋን እዚ ግን ዓብዩ ግምት ዝሞሃቦ ነቲ ሓዱሽ መንእሰይ ወለዶ ብቑዕ መራሕቲ ክፈጥር ንምግባር ሎሚ ዕቡቕ ኣጀማምራ ተጀሚሩ ኣሎ እዩ ዝብል፡፡ካብ ፍቐዶ ኣብያተ ትምህርቲ ዝካየድ ዲስፕሊን ምሕላው፡፡ዓቕሚ ትምህርቲ ምሕያል ዝገብር ጀሚርካ ክሳዕ

እዚ ብሄራዊ አገልግሎት ዝግበር ምንቅስቃሳት፡-ኣብዚ ኣናእሽቲ ነገራት እዩ ዝምዘን፡-ቅድም ኣብ ኩናት እዩ ዝምዘን ነይሩ፡-ቅድም ኣብ ቃልሲ እዩ ዝምዘን ነይሩ፡-ሎሚ ድማ ኣብ ልምዓት እዩ ዝምዘን፡-ኣብ ትምህርቲ እዩ ዝምዘን፡-ኣብ ማሕበራዊ ስራሕቲ እዩ ዝምዘን፡-

ካብኡ ጥዑያት ሰባት እናመፁ እቲ ውድብ እናመልመለ እናብቀፀ ከስርሖም ይኸእል እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ፡-

ሕቶ፡- ታሪኽ ህዝባዊ ወያነና ተበታተኑ እዩ ዘሎ፡-ነቲ ታሪኽ ብዝገባእ እትፈልጥዎ ብዎት ድማ ዘየነቓንቕ ሰራሕ ኢኹም ዘለኹም፡-ሰለዚ እዚ ታሪኽ እዚ ብከመይ ኢና ክንፅቅፀን ናብቲ ቀፃሊ ወለዶ ክነመሓላልፎን እንኸእል?

መልሲ፡-እዚ ጉዳይ እዚ ዓብይ ጉዳይ እዩ፡-እቲ ታሪኽ ናይ ውድብ ታሪኽ ይበሃል እምበር ዘይሩ ዘይሩ እቲ ውድብን ህዝብን ብሓባር ስለዝነበር ናይ ህዝቢ ታሪኽ እውን እዩ፡-ከም ናተይ እምነት እውን እቲ ዝበለፀ ክፋል ናይ ህዝቢ ትግራይ ታሪኽ እተን 17 ናይ ቃልሲ ታሪኻት እየን፡-እዚ ክብል እንከለኹ ናይ ኣክሱም ሓወልቲ ዓይነት ዝስርሓሉ ታሪኽ ከምዘሎ ምርጻዕ ኣይኮነን፡-ዋላ ካብኡ ንላዕሊ እዩ ዝብል እምነት ስለዘለኒ፡-ብሓዊ ብሃልሃልታ ሓዊ ተፈቲኑ ፀርዶ ዝሓለፈላ መድረኽ እያ እዚኣ፡-ሰለዚ እዚ ታሪኽ እዚ ካብ ኩሉ ታሪኻት ክፍቀር ዘለዎ፡-ቀፀልቲ ወለዶታት ክፈልጡዎ ዘለዎም ነገር እዩ፡-

ነዚ ንምትግባር ኣብ ዝሓለፈ ናይ ውድብ ጉባኤ እቲ ጉዳይ ተላዒሉ ትኸረት ክዋሃቦ ከምዘለዎ ተወሲኑ፡-ዝተወሰነ ኮሚቴ እውን ተጣይሹ ናይ ምርምር ስራሕቲ ዋላ ዓዲ ዓዲ እናተኸደ፡-ታሪኽ ናይቲ ሰራዊት ጥራሕ እንተይኮነ ናይቲ ህዝቢ እውን ኣብቲ ቃልሲ ዘሕለፎም ታሪኻት ናይ ባይቶታቲ፡ናይ መሬት መቐልኡ፡ናይ ወያነቲ፡ናይ ኩሉ ነገር ዘርዚሮም ክምዝገቡ ብዎት ተመዲቦም ከምዝንቀሳቐሱ እፈልጥ፡-ምናልባት ግን ኣብቲ ናይ ግዜ ኣገማምታና ቁሩብ ኣራጢጥና ሒዝናዮ ከይንኸውን እጠራጠር እየ፡-ብዙሓት ወያነቲ፡ሽግ ወያነቲ፡ናይ ህዝቢ መራሕቲ ይሽምግሉ ኣለው ግዚኦም ይሓልፍ ኣሎ ይኣክል ኣሎ ይስውኡ ኣለው፡-ሰለዚ ንሳቶም ከይሓለፉ እንተለው ንምእካብ ክጥዕም ምእንታን ምቅልጣፍ የድልየና እዩ፡-

ግን ዓብይ ግምት ክዋሃቦ ንኣብነት ሕዚ እቲ ኣብ መቐለ ዝተተኸለ ሓወልቲ ንገለገሊኦም እቲ ንዑኡ ንምስራሕ ዝወፀ ገንዘብ ኣብያተ ትምህርቲ እንተነስረሐሉ'ዶ ኣይመሓሸን ዝብሉ ኣለው፡- ንቤት ትምህርቲ ገንዘብ ምውፃእ የድሊ እዩ፡-ግን እቲ ታሪኽ፡ናይ 17 ዓመት ናይ ቃልሲ ታሪኽ እንተይተመዝገበ እንተተሪፉ ካብቲ ናይ ህዝቢ ትግራይ መንነት ህልውና ዓብይ ክፋል እዩ ዝበርስ ዘሎ፡-እዚ ከኣ ብቕርሻ ክትመን ኣይኸእልን፡-ሰለዚ የመና ገንዘብ ምንስናስ ኣብ ድኻ ሕ/ሰብ ኣይግባእን፡-ግን ምሉን ዓቕሚ መዲብካ ሓወልትታትና ምዕራይ ሙዚየም ኣብ ምዕራይ ዝመሳሰሉ ነገራት ግና ዓብይ ግምት ክዋሃቦም ዝግበኦም እዩ፡-

በዚ መሰረት እውን ኣብቲ ኸባቢ ሓወልቲ ዝስርሓሉ ዘሎ ቦታ (እዚ ቃለ-መጠይቕ ኣብ ዝተኻየደሉ ግዜ መዘክር ሰማእታት ዓዲ ሓቂ መቐለ ኣብ ከይዲ ህንፀት እዩ ነይሩ) ናይ ታሪኽና ሙዚየም ክስራሕ እቲ ምድላዎት እውን ዳርጋ ይውዳእ እዩ ዘሎ፡-እቲ ናይ ታሪኽ ምእካብ ስራሕ እውን ከምቲ ዓንተዎ ዝበልኩዎ ይካየድ እዩ ዘሎ፡-ግን ምናልባት ኣብቲ ናይ ታሪኽ ምእካብ ቁሩብ ኣራጢጥና ክንከውን ንኸእል ኢና ምቅልጣፍ ከድልየና እዩ ዝኸውን፡-

ሕቶ፡-ተጋዳላይ ህዝብና ኣብቲ ቃልሲ ዝነበሮ ግደ ከመይ ትገልፃ?

መልሱ፦ እቲ ቋንቋ ዘይማዕበለ ምዃኑ እዩ እቲ ሓደ ሽግሩ ዝማዕበሉ ቋንቋታት ፅቡቕ ገይሮም ይገልፅዎ ይኾኑ። ስቕ ኢልካ ብዙሕ ዛንታታት ኣምጺእኻ ከምዚ ነይሩ ክብሃል እንተዘይኮይኑ፣ ከምዚ ዓይነት ቅርብነት ነይሩ ኣብ'ቲ ህዝቢ፣ከምዚ ዓይነት ተሳትፎ ነይሩ ኣብ'ቲ ህዝቢ፣ከምዚ ዓይነት ኣስተዋፅኦ ነይሩ ኣብ'ቲ ህዝቢ ክብሃል እንተዘይኮይኑ ጥቕልል ኣቢልካ ብሓደ ክልተ ሰለስተ ቃል ምግላፅ ብሓደ ገፅ ነቲ ነገር ምንሻው እውን ክኸውን ይኸእል። ግን ተሳትፎ ናይ ህዝቢ ኣነ ካብ ኩሉ ንላዕሊ ዓብዩ ዝብሎ ተሳትፎ ናይ ህዝቢ እዩ። ናይ ክልተ ሰለስተ ውልቀ ሰባት ኣብ ሓደ ገጠር ንሱ ምናልባት ንቡር እዩ ክብሃል ይክእል። ህዝቢ ከም ህዝቢ እዩ እቲ ፍሉይ ዝገብሮ እቲ ናትና ነገር።

ንኣብነት ከምቲ ዓንተዎ ዘልገልክዎ ናይ ድርቂ ኩነታት ኣሎ። ድርቂ ምስ መፀ፣እኸሊ ምስ ሰኣነ፣ ህዝቢ ምርጋፍ ምስጀመሪ መማረጊ ምስ ተስኣነ ቆልዓ ሰበይቲ ተሓዛዚልካ ንሱዳን ኪድ ኢልናዮ፣ ሱዳን እኸሊ ምህላው ኣይፈልጥን ካብ'ቲ ዘለናዮ ይሓይሽ ይኸውን ብዝብል ጥራሕ እዩ። ተሓዛዚሉ ኸይዱ። ንኣዋርሕ እውን ተንጊዙ፣ካብ ራያ ንሱዳን ብእግሩ እዩ ተንጊዙ ኣብ መንገዲ ኻዓ ነፈርቲ ኣለዎ ምሕላፍ ዘይፈቕዳ ስለዚ ጠምዩ እናሃለዎ ነፈርቲ እናመፀ እውን የርግፍኦ ነይረን። ከምኣ ኢሉ እናተንጠባጠበ በጊሑ።

ኣብኡ ምስከደኻ እኸሊ ምስ ረኸበ ንኣዋርሕ ዝጠመየ ሰብ ንቡር እዩ ሰርደብደብ ክብል። ግን ሰርደብደብ እንተይበለ ገሊኦም ረኸቦም ገሊኦም እንተይረኸቡ እናደቀሱ ኣሕሊፎምዎ። ኣብ መወዳእትኡ ክራማት ክመፅእ ምስ በለ እቲ ዝተሰደደ ህዝቢ ብኡ እንተተሪፉ በሪሱ ማለት እዩ። ክበርስ ስለዝኾነ ዓቕሚ ዘለዎ ይመለስ ቆልዓ ሰበይቲ ኣቡኡ ይትረፍ፣ክሰርሕ ዝኸእል ግን ይምፃእ ተባሂሉ። ነቶም ዝምለሱ እኸሊ ኣይሓዝናሎም ንብረት ኣይሓዝናሎም፣ሰላም ኣይሓዝናሎም፣ጥራሕ ተመለሱ ንዓድኹም ኢልናዮም። ካብ'ታ እኸሊ ዘላታ፣ምግቢ ዘላታ ብድድ ኢሎም መጊኦም። ብድድ ኢሎም መጊኦም ኣብ'ታ ጥምየትን ሞትን ዘላታ ቦታ ካብ'ቲ ሰላም ዘለዎ ቦታ፣ካብ'ቲ እኸሊ ዘለዎ ቦታ፣ክልተ ሰለስተ ወርሒ እንተየፀረፉ ተመሊሶም መጊኦም ንዓመታኣ ከኣ ዘሪኦም ሓግዮም ንዓመታ ድማ ደቆም ሰበይቶም ኣብ ዓዶም ተተኸሎም።

ስለዚ ከምዚኦም ዝሰመሰሉ ታሪኻት እናተዛረብካ፣ከምዚ ይመስል ነይሩ ክብሃል እንተኾይኑ እምበር ኣሕፂርካ ምግላፅ ምሉእነት ዘለዎ ኣይመስለንን።

ሕቶ፦ ህዝብና ኣብ ተጋድሎ ዝነበሮ ቃልሲ ኣብ ልምዓት ዓቂቡዎ'ዶ?

መልሱ፦ ከምቲ ዓንተዎ ዝጠቐስኩዎ እቲ ዝድለ ጠባያት መምስ መድረኹ ይቀያየር እዩ። ሕዚ ዝድለ ነገር ኣብ ልምዓት ለይትን ቀትርን ምስራሕ ፍልጠትካ ንምምሕያሽ ትምህርቲ ሕክምና ምስፍፋሕ ሃተምተም ምባል ተወዲብካ ምስራሕ እዩ። ኣብ'ዚ መዳይ እዚ ህዝቢ ትግራይ ሎሚ

እውን ኣብነት እዩ ዝብል እምነት እዩ ዘለኒ።ናተይ እምነት ጥራሕ እንተይኮነ ናይ ኩሉ ሰብ እምነት እዩ ክብሃል ዝከኣል።ሓደሽቲ መደባት እንትመፅእ፣ካቡኡ ካብ ናይ ትግራይ ተሞኩሮ እናተበገስና ኢና ኣብ ካልኦት ክልላት እውን ብዙሕ ነገር ክንሰርሕ እንፍትን ዘለና።ክመሓየሽ ዝኸእል ነገር የለን ማለት ግን ኣይኮነን።ዋላ ኣብቲ እዋን ቃልሲ እውን ክመሓየሽ ዝኸእል ነገር ኣይነበረን ማለት ኣይኮነን።ብኣጠቓላሊ ክረኣ እንተሎ ግን ኩሉ ዝተግዘበ ሰብ ብፍላይ ወዲ እቲ ከባቢ ዘይኮነ ወፃኢተኛ ዝተግዘበ ሰብ ብግልፂ ዝሪኦ ነገር እቲ ህዝቢ ኣብዚ እዋን እዚ ልክዕ ከም ፶፬ ኮይኑ ይፍሕር እዩ ዘሎ፤ይሰርሕ እዩ ዘሎ።እታ መድረኽ እትሓታ ነገር ድማ ንሳ እያ።ስለዚ ብኣጠቓላሊ ክረኣ እንተሎ ፅቡቕ ይኸይድ ኣሎ በሃላይ እዩ።እቲ ናይ ቃልሲ መንፈስ ይዕቀብ ኣሎ፤ምስ መድረኽ ተዛሚዱ ይቕፅል ኣሎ በሃላይ እዩ።ከምኡ ምዃኑ እውን ምልክት ናይ ዓወትና እዩ።

በቲ ናይ ቀደም ናይ ኩናትን ጥምየትን ባህልን መንፈስን ዘይምኻድ፣በናይ ልምዓትን ሰላምን መንፈስ ምኻዱ ሓደ ውፅኢት ናይቲ ቃልስና እዩ።ስለዚ ንሱ ብምቕያሩ እንጉሄሉ ነገር የለን። ተቓሊስና ዘጥረናዮ ዓወት እዩ።ካቡኡ ክንቅፅል ዝግበእና፣ካቡኡ ንቅፅል ድማ ኣለና ይመስለኒ። ናይቲ ህዝቢ ተሳትፎ እውን ከም ከማይ ዘዕግብ እዩ በሃላይ እዩ።

ሕቶ፡- ናይ ቀዳማይ ሚኒስትርነት ሰልጣን እንትትለቅቅ እንታይ ክትሰርሕ ትሓስብ?ቀፂሉ ንዝመፅእ ቀዳማይ ሚኒስትር እንታይ ዓይነት ኢትዮጵያ ክረክብ እየ ኢልካ ትሓስብ?

መልሲ፡- እንታይ ክኸውንየ ድሕሪኡ ዝብል ሓሲበሉ እውን ኣይፈልጥን።ምናልባት ገለገሊኡ ሰብ ግር ይብሎ ይኸውን።ግን እንታይ ክኸውን እየ ንቐፃላይ ዝብል ምሕሳብ ካብካ ከተማ እዚኣ ንቃልሲ ምስ ወፃኢኹ ዝገደፍኩም እዩ ነይሩ።ከምኡ እናሓሰብካ ኣብ ቃልሲ ንቐፃላይ ብጣዕሚ ኣሸጋሪ እዩ።እንታይ እዩ ኣብ እዋን ቃልሲ ኩላትና እንሓስብ ዝነበርና፣ኩሉ ተጋዳላይ ዝሓሰበ ዝነበረ ኣበይ ክበፅሕ እየ እንተይኮነስ ኣበይ ክንበፅሕ ኢና እዩ።ምኸንያቲ ኣበይ ከምትወድቅ መዓዝ ከምትወድቅ ክትፈልጥ ኣይትኸእልን።ክትፈልጦ እትኸእል እቲ ቃልሲ ናበይ ከምዝኸይድን ከመይ ከምዝኸይድን ጥራሕ እዩ።እምበር ውልቀ ሰብ መዓዝ ከምዝጅምር መዓዝ ከምዝውድእ ክትፈልጥ ኣይትኸእልን።

ስለዚ ንናይ ውልቀ ሰብ ጉዕዞ ትልሚ ምውፃእ ኣይከኣልን።እንተተሓሰበ እውን ትርጉም የብሉን። በቲ ዝተለመካዮ መንገዲ ክኸይድ ዝኸእል እምበር ኣብ ውልቀ ሰባት እናተቐባበልካ እዩ።እቲ ሓደ ይወድቅ እቲ ሓደ ይቕበል።ከምኡ ስለዝነበረ ብዙሕ ኣይሓሰብኩሉን ፀኒሐ።

ክግምቶ እንተለኹ እንታይሞ!ክዓርፍ እንተደልየ እንታይ ማለት እዩ ምዕራፍ?ርግፀኛ ኣይኮነኩን። ምናልባት ግን ካብዚ ንጡፍ ናይ ዕለታዊ ስራሕቲ ወፂኻ ዕድል እንተተረኺቡ ግዜ እንተተረኺቡ

ናይቲ ዝሓለፈ ነገራት ንዝቐፀል ወለዶ ንምስግጋር ዘኸኸል ስራሕቲ ምስራሕ ይክኣል ይኸውን። ንዝሓለፍናዮ ዝገኸሮ ሓደ ሓደ ነገራት ምፅሓፍ ይክኣል ይኸውን። ምናልባት ግዜ እንተተረኸበ ዝምነዮ እውን ንሱ እዩ። ብዙሕ ሰብ ከምዚ ሕዚ እትሓትዎ ዘለኹም ዓይነት ክፈልጥ ዝደሊ ኣሎ። ካብኡ ንላዕሊ እውን ኣዕሙቕ ኣቢሊ ነቲ ዝለዓል ዝነበረ ፖለቲካዊ ሕቶታት ከመይ ነይሩ፣ ከመይ ገይሩኹ ተፈቲሑ? እዚታት ክፈልጥ ዝደሊ ኣሎ። እዚታት ግዜ ስለዘይተረኸበ ኣይስራሕን ዘሎ ኢልናዮ ኣለና። ግዜ እንተተረኸቡ ማለት እዛ ስራሕ እዚኣ ክገድፍ እንተለኹ ግዜ ስለዝህሉ ናብዚ ስራሕ እዚ ክኣቱ እኸኸል እየ ዝብል እምነት ኣለኒ።

ኣብዚ ኩነታትዚ ግን እኸኸል'ዩ? ዝብል ጥርጣረ ኣለኒ ንባዕለይ። ምክንያቱ ፈተና ፀላእና እቲ ውድብ ዘሕደሮ ፅልዋ ስለዘሎ ከፍ ምባል ብዙሕ ንባዕሉ ከም ፈተና እዩ ዝኸውን። ስለዚ እንታይ ተስፋ እገብር፣ ሓደ ካብቲ ሕዚ ዘሎ ናይ ስራሕ ገዕዪ ግቡኣይ ፈጻሚናይ ስራሕ መቐሎይ ወዲኤ መጠነኛ ማሕበራዊ ደቀይ፣ ባዕለይ ገለ ቁሩብ ዝዘናግዕሉ ኩነታት እፈጥር እኸውን ዝብል ተስፋ ኣለኒ። ካብኡ ንላዕሊ ግን ሕዚ ክሰርሖ ዘይኸኸል ግን ክስራሕ ዝግበኦ ናይቲ ቃልሲ ስራሕቲ ኣሎ። ግዜ ስለዝሓፀረ ዘይሰራሕኹም ብሓንቲ መዳይ ናይ ስራሕን ቃልስን እንተወዲእኹ ናብታ እትቐፀል ክሸግር እኸኸል እየ ግዜ ክህልወኒ ይኸኸል እየ ዝብል እምነት ኣለኒ።

እቲ ዝቐፀል ቀዳማይ ሚኒስትር እንታይ ዓይነት ኢትዮጵያ ይርከብ ይኸውን? ዝብል እቲ ተስፋ እንታይ እዩ እቲ ሕዚ ዝጀመር ዘሎ ለውጥታት ናይ ኣወዳድባ ናይቲ መንግስቲ፣ ኣሰራርሓ ናይቲ መንግስቲ ስርዓት ሒዙ፣ እቲ ጀሚርናዮ ዘለና ናይ ልምዓት ምንቅስቃስ ጥምየት ንምጥፋእ ምኃኑ ተሪፉ ድኸነት ንምውጋድ መሊእኹ ኣብ ዝከኣለሉ ደረጃ ክበፅሕ ይኸኸል እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ። ምናልባት ናይ ልምዓት ስራሕቲ ንምክያድ ዓዲ ዓዲ ኬድካ ርጠቡና ምባል ዘይግደድ ቀዳማይ ሚኒስትር ክኸውን እዩ ዝብል ግምት ኣለኒ። ካብ ናይ ባዕሉ ናይ ሃገሩ እቶት ተበጊሱ ዓዱ ክልምዕ ዝኸኸል ሰብ ክኸውን እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ።

ናይዞም ተረፍ መረፍ ናይቲ ዝሓለፉ ስርዓታት ክሳብ ሕዚ ዘይሓለፈሎም ዘሎ ጋዕሪ፣ ጋዕሮም ወዲኦም ምናልባት ርግእ ይብሉ ይኾኑ ዝብል እምነት ኣለኒ። ሕዚ ናይ ኢ.ህ.ወ.ዴ.ግ. መስመር ኣብ ብዙሕ ቦታታት ተባቢሑ ኣሎ። ኣብቲ ዝተበፀሐሉ ኣዕርዩ ዝድልድለሉ፣ ኣብቲ ዘይተበፀሐሉ ድማ ምብፃሕ ዝጅምረሉ ኩነታት ይህሉ ዝብል ግምት ኣለኒ። እቶም ክበፀሑ ይኸኸሉ እዮም ዝብሎም፣ ካብቲ ሕዚ በጊሕናዮ ዘለና ደረጃ ተበጊስና ንኣብነት ሕዚ ብናይ ልምዓት በጀትና እንተርኢና ፍርቂ ባዕልና ኢና እንኸኸል ዘለና ቅድሚ ሰለስተ ኣርባዕተ ዓመት ግና ናይ ልምዓት በጀትና 100% ካብ ወፃኢ ኢና ንረኸቦ ኔርና ስለዚ እታ ተሪፋ ዘላ ፍርቂ ምምላእ ኣብ ዝከኣለሉ ደረጃ ክንበፅሕ ኢና ኢልካ ተስፋ ምግባር ምናልባት ኣይኸብድን ይኸውን። እዚ ጋዕርጋር ናይዞም ተረፍ መረፍ እውን ምዝሓል ጀሚሩ ኣሎ።

ናይ ኢ.ህ.ወ.ዴ.ግ. ፅልዎታት ድሮ ኣብ ብዙሕ ቦታታት ተደላዲሉ ኣሎ። ስለዚ ዝበለፀ ክድልድል ናብ ገሊኡ ክበፅሕ ይኸእል እዩ ኢልካ ተስፋ ምግባር ይከኣል ይኸውን። እዚ መሓውራት ንምዕዋት ናይ መንግስቲ መሓውራት ኣሰራርሓታት ንምዕዋትን ንገብሮ ዘለና ምንቅስቃሳት ድሮ ኣብ ገሊኡ መልክዕ ምሓዝ ምግባር ይከኣል ይመስለኒ።

ሕቶ፡- ናይ ሕክምና ተምሃራይ ኢኻ ነይርካ። ነዚ ሞያዚ ክተፅንዕ ዝመረፅካ ንፉፃት ተምሃሮ ስለ ዝሓትት ድዩ ድሌት እውን ስለ ዝነበረካ? ብኡ እንተትኞፅልክ እንታይ ዓይነት መለስ ምኽንካ? ዝነበረካ ትልሚ እስቲ ኣውገና?

መልሲ፡- ኣብ ሕክምና ንምንታይ ከምዝኣተኹ ክሳብ ክንድዙይ ዓብዪ ምኽንያት እኳ ነይሩኒ ኣይበልን። ብቲ ሓደ ገፅ ኣብቲ እዋን እቲ ኣብቲ ዩኒቨርስቲ ዝወሃብ ዝነበረ ዝለዓለ ደረጃ ናይ ትምህርቲ ንሱ እዩ ነይሩ። ኣብ ሕክምና ናይ ዶክተር ትምህርቲ ይወሃብ ነይሩ። ኣብ ካልኦት መዳያት ግን ናይ ቀዳማይ ዲግሪ ትምህርቲ እዩ ነይሩ። ስለዚ ሽዑ ሽውዓተ ዓመት እቲ ዝነውሐ ግዜ ዝወስድ ትምህርቲ ንሱ እዩ ነይሩ። ካልኣይ ደሓን ናይ ትምህርቲ ውፅኢት ዝነበሮ ሰብ እውን ዳርጋ ከም ልሙድ ናብቲ ትምህርቲ እዩ ዝኣቱ ነይሩ። እዙያት እዩ እምበኣር ሓኪም ኮይነ ንዓለም ከድሕን ብዝብል ዝኣተኸዎ ኣይመስለንን።

ሓኪም እንተዝኸውን ሕዚ እንታይ ምኽንኩ ዝብል ብፍፁም ሕዚ ክግምቶ ኣይኸእልን። ካብ ተጋዳላይ መለስ ወፃኢ ሓኪም መለስ **ኢማጅን** ክገብር፣ ክግምት ኣይክእልን። ኣለው ሕዚ ምሳይ መማህርተይ ዝነበሩ ሓካይም ዝኾኑ። ፅቡቓት ሓካይም ኮይኖም ኣለው። ገለ ገሊኦም እውን ሕጉሳት እዮም ዝመስሉ። ሓኪም ኮይነ እንተዝኸውን ግን ኣነ ሕጉስ ዝኸውን ኣይመስለንን ሕዚ ክሪኦ እንክለኹ።

ምኽንያቱ እቲ ተጋዳላይ ኮይነ ዝረኸቦ ዘለኹ ናይ መንፈስ ምርዋይ ሓኪም ኮይንካ ዝርከብ ኣይመስለንን ምናልባት ከምኡ ዝረኸቡ ሓካይም ብናይ ባዕሎም ምኽንያት ዝሕጎሉ ይህልው ይኹኑ። ግን እንኳን ኣይምቐፀልኩላ እብል ብሓፂሩ። ናይ ሓካይም ፅልኣት የብለይን ክቡር ሞያ ምኅኑ አዐርየ እኣምነሉ። ሓካይም ኣድለይቲ እዮም ብዝብል ብበዝሒ ክነሰልጥኖም ኣለና። ብዙሓት ሓካይም እውን ፅቡቓት እዮም። ሓደሽቲ ወለዶ እውን ነተባብዖም ኣለና ክመሃሩ። እንታይ እዩ ግን ዝብል ዘለኹ ኣነ ከም ውልቀ ሰብስ ሓኪም ዘይምኅኒይ እታ ትምህርቲ ዘይምውደኣይ ናብ ዝበለፀ ዝሕጎሉ ናይ ምግዳል ዓውዲ ወሲዱኒ። እቶም ሓደሽቲ ወለዶ ከምዚ ዝበለ ዕድል የብሎምን። ስለዚ ሓኪም ኮይኖም ክሕጎሱ ኢንጅነር ኮይኖም ክሕጎሱ ግቡእ እዩ ዝመስለኒ። ኣነ ካልእ ዕድል ነይሩኒ። ተጋዳላይ ናይ ምኅን ዕድል እቲ ኩነታት ዝፈጠሮ። ስለዚ እታ ኩነታት ዝፈጠረትለይ ዕድል ተጠቂመ ሓኪም መለስ እንተይኮነስ ተጋዳላይ መለስ ኮይነ ኣለኹ። እዚ ድማ ዝበለፀ ርወየት ሂቡኒ ኣሎ። ስለዚ እንኳን ሰገርክዎ በሃላይ እዩ። እዚ ግና ውልቀ ስምዒተይ እምበር ሓኪም ምኅን ኣየሕጉስን ንምባል ኣይኮንኩን ደልየ። ህይወት ሰብ ኣድሒንካ ምሕንስ እውን ንቡርን ግቡእን ምኅኑ ኣይዘንጋዕኹዎን።

ሕቶ፡- ኣብ ቃልሲ ብዙሓት ብዎት ካብ ጎንኻ ተፈልዮም። ስለዚ ነዞም ብዎት እዚኦም ንድሕሪት ተመሊሶካ ክትዝክርም ከለኻ እንታይ ይስመዐካ?

መልሱ፡-ቃልሲ እናተቸባበልካ ምኻድ እዩ፡፡እቲ ሓደ ክወድቕ እቲ ሓደ ይትስእ፡እቲ ሓደ እናተረከበ ዝኸደሉ እንድዩ ንሳቶም ሞይቶም እንብለሉ ዝርከብ እንትሳእን እዩ፡፡እታ ንሳቶም ህይወቶም ዝኸፈሉ ሰላማ ዝርከብ ሰብ እንክውዳእ እንተሎ ሽዑ ጠቐሊሎም ሞይቶም ኣለው ማለት እዩ፡፡ብኸቶም ሽዑ፡፡ንሱ ክሳብ ዘይኮነ ግን ብኣካል እዮም ተፈልዮም እምበር ህልዋት እዮም፡፡ምኸንያቱ ነታ ሓሳብ እቲኣ ይነብሩ ነይሮም፡፡ነታ ሓሳብ እቲኣ እውን እዮም ሞይቶም፡፡ እታ ሓሳብ ክሳብ ዝሃለወት ብኣካል ሃለው ኣይሃለው ክሳብ ክንድ እዙይ ለውጢ ዘምዕእ ኣይኮነን፡፡ ሓዘን ይፈጥር ይኸውን ኣብ ምንቅስቃስ ግን እታ ሓሳብ ክሳብ ዘላ ኣለው ማለት እዩ፡፡

ንባዕሎም ኢሎም ኣይኮኑን ነይሮም፡፡ንባዕሎም ኢሎም እውን ኣይኮኑን ሞይቶም፡፡ነታ ሓሳብ ኢሎም እዮም ነይሮም ነታ ሓሳብ ኢሎም እውን ሞይቶም፡፡ስለዚ እንታይ ማለት እዩ እዙይ ንዓና ነቶም ዝተረፍና ንዓይ ዋላ ንኻልኦት ተጋደልቲ ክብል እንከለኹ ናትና ንብሎ ናብራ የብልናን ናትና እንብሎ ህይወት የብልናን፡፡ተማቂልና ኢና ምስቶም ዘለው ምስቶም ዝተሰውኡ፡፡ብምንታይ ተማቂልናዮ ናይ ሓባር ዕላማ ብምሓዝ፡፡ኣጋጣሚ ኮይኑ ንሳቶም ተሪፎም ንሕና ቀጺልና፡፡እቶም ዝተረፍና ናይ በይንና ናብራ እቶም ዝተሰውኡ ናይ በይኖም ናብራ ኣይነበሮምን ሓንቲ እያ፡፡ ስለዚ እንታይ ይስመዐኒ ኣነ ክሳብ ኣብታ ንሳቶም ዝተሰለፉ ሰላማ ክሳብ ዝቐፀልኩ ንሳቶም እውን ይቐፀሉ እዮም ዘለው ኣነ እውን እነብር ኣለኹ በሃላይ እየ፡፡ስለዚ ኩሉ ሻዕ ናቶም ነገር ክለግል እንከሎ እታ ዓባይ ነገር ሸተት ዘይምባል፡እታ ዓባይ ነገር ንሳቶም ብጥምዮም ብፅምኦም ብፅፍቆም ክይደም ኣለው ንሕና ሎሚ ንበልዕ ኣለና ንሱቲ ኣለና ንኸደን ኣለና ንሱ ብዙሕ ሽግር የብሉን እታ ሽግር እትኸውን ሰቲና እንተጠሊምናዮም ሰቲና እንተገዲፍናዮም እንተደርቢናዮም እያ፡፡ስለዚ ብውልቂ ሓደ ሓደ ግዜ ሱቕ ኢልካ ናይ ምትካዝ ናይ ሰብ ምዝካር ከምኡታት ይመዕእ እዩ፡፡ግን ብዙሕ ናብ መሬት ምቕስቃስ ኣይኣቱን፡፡ክስቶዶ ወደቕ ክስቶዶ ተረፈ ክስቶዶ...ናብኡታት ብዙሕ ኣይኣቱን፡፡ይጋደል ኣለኹ ክሳብ እታ ታራይ እትበፅሕ እናተጋደልኩ እንተኸይደ ኸኣ ኣነ እውን ኣይሞትኩን ንሳቶም እውን ኣይሞቱን ዝብል እምነት እዩ ዘለኒ፡፡ዝኾነ ተጋዳላይ እውን እዚኣ ክኣምን እየ ዝደሊ፡፡ዝኾነ ሽግር ከጋጥም እንከሎ ዝኾነ ፈተና ከጋጥም እንከሎ እታ ሓንቲ ክትዝከር ዘለዎ ንዕኡ ኣሚኑ ተራ በጺሓቶ ዝወደቐ ሰብ ኣሎ፡፡ዕፃ በጺሓቶ ዝፀንሐ ሰብ የለን፡፡ሕዚ በዓል ዕፃ ኮይኑ ዝፀንሐ ሓደ ሻዕ ዕፃ በጺሓትኒ ኣላ እሞ መንጢሊ ክኸይድ እየ ክብል ኣይኸእልን፡፡ እቲ ካልእ ሰብ መሰሉ እዩ፡፡ኣብቲ ቃልሲ ዘይነበረ ሰብ ብዝመስሎ ክኸይድ ናይ ባዕሉ ናብራ ክደፍእ መሰሉ እዩ፡፡ኣብታ ቃልሲ ዝነበረ ሰብ ግን መሰል የብሉን ናተይ ዝብሎ ህይወት የብሉን፡፡ እታ ሒዝዎ ዘሎ ህይወት ናይ ብዙሓት ሰባት ህይወት እያ፡፡ንሳቶም ስለዝወደቁ እዩ ንሱ ጥዕዩ፡፡ ስለዚ እዚኣ እያ እታ ክትኸውን ዘለዎ ጌረ ዝሪኣ እምበር ናብ መሬት ምቕስቃስ ናብ ካልእ ትርጉም ዘለዎ ኣይመስለንን ብርግዕ ሓሓሊፉ ብልጭ ይብል ስምዒት ይፈጥር እዩ ማለት እዩ፡፡ግን ካብ ንሓፂር እዋን ዝተወሰነ ደቓይቕ ንላዕሊ ናብ ሓዘንን ናብ ምቕስቃስን ኣይኣቱን፡፡

ሕቶ፡- ምስ ዓለም ዘለካ ሌላ ብምግፍሑ ን17 ዓመታት ኣብ በረኻ ዝፀናሕኻ ዘይመስሎም ብዙሓት እዮም ነዚ ከመይ ትሪሉ?

መልሱ፡-ሕዚ እቲ ሓደ ነገር ክረኣ ዘለዎ ኣብ ትግራይ እንተለና እንታይ ኔርና ዝብል እዩ፡፡ሕዚ ኣብቲ እዋን ቃልሲ እቲ ካልእ ሰብ ሕዚ ክዝከር እንከሎ ኩሉ ሻዕ ውግእ ኩሉ ዓሽ ጉዕዞ ኩሉ ሻዕ ኣብ በዓቲ ምቕርቃር ጥራሕ ዝመስሎ ኣሎ፡፡ግን ኣብቲ እዋን ቃልሲ እውን ካልኦት ስራሕቲ እውን ይስርሑ ነይሮም እዮም፡፡ምናልባት ኣብ ህይወተይ ዝበዝሕ መፅሓፍ ዘንበብክዎ ኣብ ቃልሲ ከይኮነ ኣይተርፍን፡፡

ዜና ብባዝሒ ንክታተል ነይርና። ብስሩ ካባይ ዘይፈልገኩ ፊደላዊ ነይራትኒ ብቐጻልነት እክታተል ነይረ። እብ ወፃኢ ዝተመደቡ ብዓት ብብእዋኑ እንትመፁ ዘሎ ኩነታት ይገልፁልና ነይሮም። ስለዚ ጠቐሊልና ካብቲ ናይ ዓለም ኩነታት ተነጻልና ነይርና ክበሃል ኣይከኣልን። ካብኡ ንገላገሊ እውን ነቲ ዓለም ኩነታት ንምርዳእ ዝኸእል ናይ ውድብ ኣተሓሳስባ ነይሩና። ስለዚ እቲ ኣብ ገጠር ምስ ገባር ስለዝነበርና እቲ ካሊእ ዓለም ጠቐላላ ዓፂናዮ ዝነበርና ስለ ዘይኮንና ብዙሕ ሓድሽ ክበሃል ዝከኣል ኣይመስለንን።

መብዛሕቶም ብዓት እውን ብፍላይ ኣብ ኣመራርሓ ዝነበሩ ቀልጢፎም ምስቲ ኩነታት ክመዓራረዩ ዘሸግሮም ኮይኑ ኣይረኣዮንን እቲ ቀንዲ ነገር ግን እቲ ናይቲ ውድብ ባህሊ ኣተሓሳስባ ብብእዋኑ ብዙሕ ናይ ዓለም ኩነታት ንምፍላጥ ዘዩቓርፅ ዓዕሪ ንገብር ነይርና ዓለም እዩ ረሲዑና ነይሩ እምበር ንሕና ንዓለም ኣይረሳዕናዮን ነይርና።

ሕቶ፡- ኣብ ኣመራርሓ ብዙሕ ዓመት ኢኻ ፀኒሕኻ ዳሕራይ ኣመራርሓ ኮይንካ ብዙሕ ክትዝክር እንክለኻ ብዙሓት ነገራት ኣለው ሓንቲ መድረኽ ከምዚ እንተገብር ነይርና ኣነን ውድብይንስ ከምዚኣ ምኽንት ነይራ ኢልካ እትገህዩሉ ንድሕሪት ምልስ ኢልካ ክትሪኦ እንክለኻ ከምዚኣ እንተገብርስ ከምዚኣ ምኽንት ነይራ ኢልካ ንስኻ ብውልቀ ይኹን ብውድብ ትገህዩሉ ነገር ኣሎዶ?

መልሲ፡- የለን። ንምንታይ ዘየለ ጌጋ ስለ ዘይሰራሕና ኣይኮነን። እንተነስተኻኸሎ ነይርና እውን ክመሓየሽ ይኸእል ስለዘይነበረ ኣይኮነን። ዘየጣዕሰኒ ምኽንያት እንታይዮ እንትንውስን እንክለና ሽዑ ቦታ ሽዓ ዝነበረትና ፍልጠት ቦታ ሽዓ ዝነበረትና ሓበሬታ፣ እታ ዝበለፀት ኢልና ዝኣመንና ኣእያ። ስለዚ ንሕና ንሕና ክሳብ ዝኾንና ካብኣ ዝተፈለየት ውሳኔ ክንውስን ኣይንኸእልን። ምናልባት ካባና ዝሓሸ ፍልጠት፣ ካባና ዝሓሸ ክእለት ዘለዎ ሰብ እንተዝኸውን ነይሩ ዝሓሸ ውሳኔ ምወሰነ ይነበር። ቦታ ሽዓ ዝነበረትና ክእለትን ፍልጠትን ግን ወሲንና ብዙሕ እውን ተጋጊና ብዙሕ እውን ቅነዕ ሰሪሕና። ስለዚ እቲ ቅነዕ ዝሰራሕናዮ እውን ብግቕምና እቲ ዝበልናዮ እናሰራሕና ኢና እቲ ዝተጋገናዮ እውን ቅነዕ ንሰርሕ ኣለና እናበልና ኢና። እናፈለጥኩ ዝተጋገኹሉ እንተዝነበር ምተጥዓስኩ። ሓደ ሓደ ስቕ ኢልካ ገና ኣብ ኣመራርሓ ከይሃለኹ ኣብቲ መጀመሪያ እዋናት ንእስነትካ ካብ ዘይምምናው ዝተበገሰ ሓደ ሓደ ዝሰራሕናዮ ነይሩ ሎሚ ንስሕቐሉ እምበር ብዙሕ እውን ዝጠዓሰሉ ኣይኮነን። ኣጋጣሚ ኮይኑ ቱታ ክብሉ ዝሓድሩ ብዙሓት ብዓት ነይሮሙና ኣስተኻኸሉ ተባሂሎም ቀጺልና። ስለዚ ብምጥዓስ ዓይኒ ዝጠዓሰሉ ውሳኔ የለን። ዝተጋገናዮ ውሳኔ ግን ብዙሕ እዩ። ንሱ ግን ኣየጣዕሰንን ምኽንያቱ እንትንጋገ እንክለና እውን ክንብድል ኢልና ኣይተጋገናን። ንጠቅም ዘለና መሲሉና ኢና ተጋጊና።

ሕቶ፡- እትፈትዎን እትፀልኦን ነገር'ዶ ኣሕፅር ኣቢልካ ክትገልፀለይ?

መልሲ፡- ዝፈትዎን ዝፀልኦን ነገር እንድሕር ከሕፅረልካ ኮይነ። (እናሳሓቐ) ክሓፅር ኣይኸእል ብዙሕ ዝፈትዎ ነገር ኣሎ ብዙሕ ዝፀልኦ ነገር ኣሎ። ካብ ኩሉ ዝፀልኦ ፅኑዕ መርገፂ ዘይብሉ ለኽገጥ ሰብ እዩ። ዋላ ሕማቕ መርገፂ ይኹን ኣሚንሉ ዝሰርሕ ፅቡቕ እዩ። እምነት ዘይብሉ ስቕ ኢሉ ምስ ዝነፈሰ ዝነፍሰ ንሱ ደስ ኣይብለንን ከም ሰብ። ካሊእ መርገፂ ዘለዎ ሰብ ክሳብ ዝኾነ ብዙሕ ኣይፀልእን። ብፍላይ ብዙሕ ዘይነፋፋሕ እንተኾይኑ ቅልል ኢሉ ዝቐርብ ሰብ እንተኾይኑ ብዙሕ ዝፀልኦ ነገር የብለይን።

ሕቶ፡- እቲ ሕዚ ዝኒህ መለሰ ካብ'ቲ ተምሃራይን መንእሰይን መለሰ እንታይ ባህርታት ወሲዱ ኣሎ?

መልሲ፡- ብዙሕ ዝረብሕ ዝወሰደ ኣይመስለንን፡፡እቲ ዝበዝሕ ግን ኣብ'ቲ ናይ ገባር እዩ፡፡ዝበዝሕ ትምህርቲ ናይ'ቲ ገባር ህዝብን ናይ ህ.ወ.ሓ.ት.ን እዩ ዝመስለኒ፡፡ምናልባት እታ ሓንቲ ህ.ወ.ሓ.ት. ሂባትኒ ዘይብላ ነገር ህዝቢ ትግራይ ኣምሂሩኒ ዘይብሎ ነገር እታ ምንባብ እያ፡፡ናይ ምንባብ ልምድን ባህልን ኣሕሊፎምለይ ክብሎም ዝኸእል እቶም ኣብ'ዛ ኣዲስ ኣበባ ዝነበሩ መማህራን እዮም፡፡ካሊእ እንታይ ወፅዓ ምፅላእ ቅድሚ ናብ ውድብ ምእታወይ ዝነበረ እዩ፡፡ግፍዒ ምፅላእ ቅድሚ ናብ ውድብ ምእታወይ ዝነበረ እዩ፡፡ናብ ውድብ ዘእተወኒ እውን ንሱ እዩ፡፡ንዕኡ ክትቅይር ምፍታን ከምኡ መንእሰይ እናሃለኹ ናብ ውድብ ከይኣተኹ እንከለኹ ዝሓዘክዎ እዩ፡፡ካብኡ ዝተረፈ ግን ዝረብሕ ነገር ካብ'ቲ ቅድሚ ተጋዳላይ ም'ኳነይ ካብዘን ሕዚ ዝገለፅክዎን ንላዕሊ ብዙሕ ዝረብሕ ነገር ሓዘ መግእ ኣይብልን እተን ፊደል ምቐፃር ገለ መለ እንተዘይኮይኑ፡፡

ሕቶ፡-ሓደ ክላዕ ሕዚ ዘይግገብኩሉ ጉዳይ እንተሃልዩ?ካሊእ ኣብ'ዛ ሓዳሽ ንሃንፃ ዘለና ኢትዮጵያ ዝረአየካ ብሩህ ተስፋ ዝረአየካ ሓደጋታት ክትግምግም እንከለኻ እንታይ ይረአየካ?

መልሲ፡- ዘይግገብኩሉ ዝብሎኳ ብዙሕ ነገር የለን፡፡ብዙሕ ነገር የለን ንምንታይ ካብ ውድብ እቲ ናይ ዕጥቂ ቃልሲ ተወዲኡ ናብ ናይ መንግስታዊ ስራሕቲ ክንኣቱ እንተለና ጀመርቲ ኢና፡፡ስለዚ ሃተምተም እናበልካ እናተምሃርካ ተሞኩሮ እናወሰድካ ዝግበር ስለዝኾነ ንመሃር እውን ንሰርሕ እውን ኢና ዘለና፡፡ስለዚ ከምኣ ከምታ ናይ ግንብይ እያ ክንድ'ታ ዝኸእልናያ ንሰርሕ ኣለና ክንጋገ ኢልና ኣይንጋገን ዘለና ክንእብስ ኢልና ኣይንእብስን ዘለና፡፡ስለዚ ብዙሕ ኅዲሉ ዝብሎ የብለይን ብኣንፃር ገለ ገሊኡ ብጣዕሚ ዝሕጎሱሉ ካብ ዝገመትናዮ ንላዕሊ ውፅኢት ዘመዝገበ እዩ፡፡ ብፍላይ ኣብ ሕርሻ ካብ ዝገመትናዮ ንላዕሊ ውፅኢት ዘመዝገበዮ፡፡ምናልባት ኣብ'ዚ ናይ ወፃኢ ዝምድናታት ብዙሕ ተስፋ ዝህብ ኣጀምምራ ጀሚርና ኣለና፡፡

ብመፃኢ ኩነታት እንተርኢና ዳርጋ ሕዚ እቲ ዝበዝሕ ናይ ፅልግልግ እዋን ሰጊርናዮ ኢና ዝመስለኒ፡፡ምስ'ታ ግንብይ ዘልግልክዎ ጉዳይ እውን ትተኣሳስር እያ፡፡ነቲ ቃልሲ ኣብ ሓደጋ ከውድቅ ዝኸእላ ናይ ኣረኣእያ ፅልግልግ፡ናይ ህዝቢ ዘይምህላው፡ንሓደጋ ጥሜት ዳርጋ ንስዕር ኢና ዘለና፡፡ብሃገር ደረጃ ህዝቢ ክምግብ ዝኸእል እኸሊ ምፍራይ ጀሚርና ኣለና፡፡ስለዚ ብጥሜት ብዝመሳሰሉ ሓደጋ በሪሱ ኣጎላጉል እንተርፈሉ ኩነታት ኣይህሉን ዝብል እምነት እዩ ዘለኒ፡፡

ኣብ'ቲ ተራ ኣረኣእያታት እቲ መሰረታዊ ኣንፈታት ቀደሙ እውን ኣፀራሪናዮ ኢና ኣቲና፡፡ዝርዝር ኣሰራርሓታት እናመለኸናዮ መግእና ኣለና፡፡ስለዚ ኣብ'ቲ ኣረኣእያ እውን ፅቡቕ ኣለና በሃላይ እዩ፡፡ክልቲኣን ክላዕ ዝሓዘና ኸኣ ምውዳቕ ምትሳእ ዘሎ ነገር እዩ፡፡ክንጋገ ንኸውን ኣብ'ቲ ሓደ ከንዕወት ንኸውን ኣብ'ቲ ሓደ ክንፈኸል ንኸውን ብኣጠቓላሊ ግን ነቲ ስርዓት ኣብ ሓደጋ ከውድቕ ዝኸእል ውሽጣዊ ኩነታት ኣሎ ዝብል እምነት የብለይን፡፡ምኸንያቱ ክልቲኦም ስለዝሓዘናዮም፡፡ ስለዚ እቲ ሓደጋ ክመፅእ ዝኸእል እንተኾይኑ ብዝግበየ ክንቆፃፀር ካብ ዘይንኸእል ናይ ወፃኢ ክግመት ዘይኸእል ሓደጋታት እንተልዩ ንሱ ክመፅእ ይኸእል ይኸውን እታ ውሽጣዊት ኩነታት ፈሊና እንተርኢናያ ግን ሓደጋ ንምውጋድ ዝኸእልና ኣረኣእያታት ኣፀራሪና ወዲእና ኣለና፡፡ኣብ'ቲ ዝበዝሕ ህዝቢ እውን ፅቡቕ መሰረት ኣቐሚጥና ኣለና፡፡እዚኣን ክልቲኣን ክላዕ ዝሃለዎ ኸኣ ፀገም ኣይህልውን እኳ እንተተብሃለ ናብ ሓደጋ ዘውድቕ ነገር ይህሉ እዩ ዝብሎ ስግኣት የብለይን፡፡

ሕቶ፡- ኢትዮጵያ አብ ዝኾነ ይኹን እዋን ብዝኾነ ይኹን ኩነታት ካብ ዘይትልውጦም ወይ ዋጋ ዕዳጋ ካብ ዘይትገብረሎም ፖሊሲታት አየኖት እዮም?

መልሲ፡- ኣብ'ቲ ናይ ኢ.ህ.ወ.ዴ.ግ. ፕሮግራም ብጥቕልል ዝበለ መልክዑ ዝተቐመጠ ኣሎ፡-ሓደ ቅልጡፍ ምዕባለ፡ቅልጡፍ ምዕባለ ጥራሕ እንተይኮነ ሕ/ሰብ ብብደረጅኡ ተጠቓሚ ዝኾነሉ ምዕባለ ምምጻፊ፡መሰረታዊ ዕላማ ናይ ኢ.ህ.ወ.ዴ.ግ. እዩ፡-እቲ ሕ/ሰብ ብብደረጅኡ ተጠቓሚ ክኸውን እንታይ ክግበር ኣለዎ?ንኣብነት ናይ መሬት ጉዳይ እቲ ሕ/ሰብ ብብደረጅኡ ተጠቓሚ ክኸውን ኣብ ምግባር ዓብይ ተራ ኣለዎ ሓደ መበገሲ ንሕ/ሰብ ተደላዲሉ ክብገስ፡ካልኣይ መበገሲኡ ትምህርቲ፡ኩሉ እቲ ትምህርቲ ክበፅሓሉ ዝኸእል፡ሳልሳይ መበገሲኡ ኩሉ ቴሌፎን ኣገልግሎት ክረክብ ኣለዎ፡ናይ ልቓሕ ኣገልግሎት ክረክብ ኣለዎ፡፡

ምስ IMF ኣብ ናይ ቴሌኮሙኒኬሽን ንምንታይ ንበኣስ ኣለና፡ሸጥዎን ይብሉና እንተሸጥናዮን እቶም ናይ ውልቀ ሰብ ሃብቲ ከሰቢ ኣብ ዘለዎ ጥራሕ እዮም ቴሌኮሙኒኬሽን ኣገልግሎት ክዝርግሑ፡፡ እቲ ገጠር መን ቐልሕ ኢሉ ክሪኦ እዩ? ኣይኸውንን?ዩ ኢልናዮም ንበጣጠስ ኣለና ካብ'ቲ መሰረታዊ እምነት ዝብገስ፡ፋብሪካ ሸጥዎን ኢሎምና ሸይጥናዮን፡፡ቴሌኮሙኒኬሽን ግን ኣይንሸይጥን ኢልና፡፡ምኽንያቱ ነቲ ናይ ገጠር ምዕባለ ኩሉ ዝተመጣጠነ ምዕባለ ከምዕእ ቴሌኮሙኒኬሽን ቁልፌ እዩ፡ትምህርቲ ቁልፌ እዩ፡መሬት ቁልፌ እዩ ንኹሉ ብማዕረ ክነባጻሕ ክንክእል ኣለና፡፡ኩሉ ተመጣጢኑ ክህፍትም ከምኡ እውን ቀልጢፉ ክህፍትም ዘኸእለሉ ኩነታት ንምፍጣር፡፡

እዚ እዩ እቲ ቀንዲ መበገሲ ኣፈፃፀምኡ መምስ መድረኹ ይፈላለ፡፡ኣብ ሓደ እዋን ንኣብነት ቴሌኮሙኒኬሽን ወሳኒ ከይኸውን ይኸእል፡፡ኩሉ እቲ ገጠራት እንድሕር ኣብጊሕናሉ ወሳኒ ከይኸውን ይኸእል፡፡ኤሌክትሪክ ንኹሉ እቲ ገጠራት እንተባጊሕናሉ፡ናይ ውልቁ ኮነ ኣይኮነ ወሳኒ ከይኸውን ይኸእል፡፡ስለዚ እተን ቀንዲ መትከላት ዝበሃሉ፡ቅልጡፍ ኩሉ ሕ/ሰብ ብብደረጅኡ ተጠቓሚ ዝኾነሉ ምዕባለ ምርግጋዕ፡፡ካብ ክልቲኣን እታ ወሳኒት ኩሉ ብብደረጅኡ ተጠቓሚ ዝኾነሉ እትብል እያ፡፡ዉሑዳት ሃፍቲሞም እቲ ዝበዝሕ ኣብ እንዳ ጓሓፍ ከይዱ እቲ ንሳቶም ዝደርበይዎ ምግቢ እናኣረዩ ዝበልጻሉ ምዕባለ ተጠራኒፉ ገደል ይእቶ በሃልቲ ኢና፡፡በዚ ከምዚ ዓይነት ምዕባለ ኣይንኸይድን፡፡ናብዚ ዝወስደና ዝኾነ ይኹን ነገር ኣይንገብርን ስለዚ እዚኦም እዮም እቶም መበገስታት ዝበሃሉ፡፡

ሕቶ፡- ንፈለግ ኣባይ ግብጂ ብዝለጻለ ደረጃ እያ እትጥቀመሉ፡፡ካብኣ ቐጂላ ሱዳን ካብ ኢትዮጵያ ንላዕሊ ትጥቀም፡፡ኣብ'ዚ ቀረባ ድማ ግብጂ ሰፊሕ ደረጃ መሬት ከልምዕላ ዝኸእል ማይ ካብ ኣባይ ንምውሳድ ናይ መትረብ ፕሮጀክት ጀሚራ ኣላ፡፡ነዚ ኢትዮጵያ ትከታተሎ'ዩ? ምስ ግብጂ ዝተገበረ ውዕልክ እንታይ እዩ?

መልሲ፡- ብምክትታል ዓይኒ ምናልባት ኣብ ታሪኽ ኢትዮጵያ ብዛዕባ ናይ ማይ ሃብቲ ብዝለጻለ ተገዳሽነት ዝከታተል መንግስቲ እዚ እንተይኮነ ኣይተርፍን፡፡ርግፅ ሰላም ረኺብና ስለዘለና፡ናብ ልምዓት ነትኩር ስለዘለና ናብ ማይ ክነተኩር ኩነታት ፈጠሩልና፡መኻደና ክኸውን ይኸእል፡፡እቶም ካልኦት መንግስታት ብፍላይ እዞም ኣብ ቀረባ ዝነበሩ መንግስታት ኣብ ኩናት ስለዝነበሩ ብዛዕባ ልምዓት ዝሓሰቡሉ ግዜ ስለዘይነበሮም፡ኣይጠግሞምን ይኸውን፡፡ንሕና ግን ካብታ ዝኣተናላ እዋን ጀሚርና ኢና ኣርሒቕና ጠሚትናዮ፡፡

ካብተን መጀመሪያ ዝሓዘናየን ፕሮጀክትታት ናይ ተከዘናይ ኣባይናይ ባሮ ናይ ልምዓት ማስተር ፕላን ምድላው ካብተን ቀዳሞት መደባትና እየን። ምስ ግብፂ ስምምዕ ተገይሩ ዝበሃል ምርድዳእ ኣብ ብጣዕሚ ሓፈሻዊ ዝኾነ ነጥብታት እዩ። ማይ ከመይ ንማቐል ገና ኣይተረዳዳእናን። ብናይ ዓለም ሕጊ መሰረት ክስራሕ ኣለዎ ዝብል ጥቕልል ነጥቢ ጥራሕ ኢና ኣቐሚጥና ብናይ ዓለም ሕጊ መሰረት ክስራሕ ኣለዎ ክበሃል እንከሎ እንታይ ማለት እዩ? ኣብ ቀፃሊ ክንምልሶ ተባሂሎ ዝተገደፈ ነገር እዩ። ክሳብ ቀፃሊ ዝምለስ እንታይ ይግበር ኣሎ? ንሶም እውን ክሳብ ዝኸኣሉ የልምዑ ኣለው ንሕና እውን ዝኸኣልናዮ ነልምዕ ኣለና።

ብዙሕ ሰጋእ መጋእ ዝበሃሉ ዝነበረ ፕሮጀክትታት ንሕና ንገብሮ ኣለና ብዝርካብና ዓቕሚ፣ ጠስ ኣባይ ፕሮጀክት ንሰርሕ ኣለና። ኣብ ጣና ብናይ ባዕልና ገንዘብ ግድብ ሰሪሕና ኣለና። ኣብ ተከዘ ግድብ ክንሰርሕ መደብ ሒዘና ኣለና። ናይ መስኖ ስራሕቲ ምስ ናይ ባዕልና መደብ ተኣሳሲሩ ኣናእሽተይ ናይ መስኖ ስራሕቲ እዩ እምበር፣ ኣብ ኩሉ ክልላት ነካይድ ኣለና። ንሶም እውን ከም ገንዘብ ከም ዓቕሞም ይጎዩ ኣለው ንሕና እውን ከም ዓቕምና ንጎዩ ኣለና። እቲ ዝሓሸ ዝኸውን ተረዳዲእኻ ምስራሕ እዩ ነይሩ። ስለዚ ተረዳዲእኻ ምስራሕ ይሓይሽ ዝብል ብዘይ ምቁራፅ እንዛረበሉ እዩ። ክሳብ ተረዳዲእና ንሰርሕ ኢልና ንሳቶም እውን ኣይደቀሱ ንሕና እውን ኣይደቀስና ከከም ዓቕምና ንሰርሕ ኣለና።

ነብይ መራሒ መለስ ዜናዊ ቅድሚ 16 ዓመታት ንመፅሄት ኣሰር ዝሃቦ ቃለ-መጠይቕ ሰፊሕ እዩ። ካብቲ ሰፊሕ ጨሊፈ ንዘንበብኩምዎ ይኹን ንዘየንበብኩምዎ ደጋጊምኩም ኣንቢብኩም ክትመራመርሉ ኣንጊደ ኣለኹ።” ንገባሪ ዕቡቕ ግበረሉ፣ ወይ ንገሩሉ” እንድዩ፣ ነብይ መራሒ መለስ ዜናዊ ክንድ’ቲ ንሃገር ኣህጉርን ዓለምን ዝወፈዮ ኣበርክቶ ፀብቢና ክንገብረሉ እኳ ክንደየናይ። ምኽንያቱ ሞት ሕስምቲ ገና ብዙሕ ከበርክት ኣብ ዝኸእለሉ ዕድመ መንጠላትና። ዋላ’ኳ ኣይንግበረሉ ግን ክንዛረበሉ ደጊምና ደጋጊምና ክነወድሶ ኢና።

ስለ እቲ ንዘልኣለም እናተኾልፀ ዝነበር ተሃሪብኻዮ ዘይሃልቕ ተግባሩ ልብና ነፈሕና ብኹርዓት ክነዘንትወሉ ኢና። ንሱ ብህይወት እናሃለወ ነቶም ዝኾነ ይኹን ጉርዲ ዘይለግቦም ጀጋኑ ሰማእታት ዝነበሮ ክብሪ መዐቀኒ ኣይነበሮን። ንሕና እውን ንነብይ መለስ ዜናዊ ዝህልወና ክብሪ መስፈሪ የብሉን። ነብይ መለስ ትርጉም ዕንዓት ዕላማ ብቃል ዘይኮነስ ብዝግባእ ብተግባር ኣርእዩናን ኣምሂሩናን። እነሆ ንሕና እውን ቃሉ ተቐቢልና ንዝቐፀሉ 40,50 ዓማውቲ ነዛ ሃገር ክልውጡ ምስ ብዶቱን ውድቡን መንግስቱን ዝሓንፀፀም ትልምታት መሊኦም ናብ ባይታ ተተግቢሮም ሕሱም ድኽነት ክሳብ ዝድዕኹ ወይክ ትኸስ። ኣብቲ ዕድመ ልክዑ ዝተቐለሰሉ መስመር ዓሲልና ወግሐ ፀብሐ ጭርሖናን መዝሙርናን።

ነብይ መለስ ኣይተንቀልቅል ቅሰን

እታ ዘጨበጥኻና ዕላማ ፈጊምና ኣይንለቃን፣

ዝብል እዩ።

ንሓበሬታኹም

Welwalo_waw@yahoo.com

ተጠቅሙ.